

Motioner med yttranden

**JOURNALIST
FÖRBUNDET**
Kongress 2021

Motion om medlemskapet

Motion 1

Rino Rotevatn

Medlemskapets gränser

Under Journalistförbundets kongress 2018 beslöts om att ändra villkoren för medlemskap från ett krav på att huvudsakligen ha journalistiska arbetsuppgifter till att ha "helt eller delvis ha journalistiska arbetsuppgifter" samt att andra redaktionella medarbetare kan vara medlemmar om deras arbetsuppgifter är "förenliga med förbundets yrkesetiska regler" för att kunna bli medlem och med det också kunna få ett presskort. Förslaget debatterades hett innan klubban föll. Många kongressombud framförde farhågor för att personer som inte är yrkesverksamma som journalister skulle kunna bli medlemmar. Deras farhågor har besannats.

Åtminstone ett sådant fall är känt av förbundet. Det gäller en känd rättshaverist, tillika dömd våldsverkare, som av SVT:s säkerhetsavdelning klassats som potentiellt farlig för journalister. Denne har med presskortet i högsta hugg approacherat kollegor och ifrågasatt vad de gör och inför myndigheter legitimerat sig som yrkesverksam journalist. Detta är ytterst förtroendeskadligt för journalistkårens och förbundets anseende.

Denna person har sannolikt vid något tillfälle lyckats publicera sig och med det lagt grund för medlemskap - men denne arbetar över huvud taget inte som journalist. Detta fall illustrerar med all önskvärd tydlighet problemet med allt för öppna villkor för medlemskap i förbundet.

Vi föreslår kongressen

att besluta om en återgång till de villkor för medlemskap som gällde före kongressen 2018 och att det med detta ånyo krävs att en medlem in spe ska ha huvudsakligen journalistiska arbetsuppgifter för att kunna beviljas medlemskap.

FS yttrande över motion 1

Frågan om vem som ska ha rätt att bli och vara medlem i Journalistförbundet har återkommande diskuterats på förbundets kongresser. Vilket ska ses som naturligt, eftersom samhället och mediebranschen förändras. De nya medlemskriterierna som antogs på kongressen 2018 är ett exempel på en anpassning, när allt fler medlemmar inte kommer upp i mer än deltid eller arbetar där traditionella journalistiska arbetsuppgifter blandas med andra arbetsuppgifter.

Tack vare de nya medlemskriterierna kan nu personer som enbart till viss del arbetar med journalistiska arbetsuppgifter bli medlemmar. Dessutom kan befintliga medlemmar som blandar journalistiska och andra arbetsuppgifter idag ha en fullvärdig ställning inom förbundet. De nya medlemskriterierna har också resulterat

i att det varit möjligt att minska medlemstappet, eftersom fler personer kunnat bli medlemmar.

Det har också varit viktigt för oss som förbund att göra det möjligt även för personer som delvis har journalistiska arbetsuppgifter att bli medlemmar och följa våra yrkestiska regler, upprätthålla arvodesnivåer och få hjälp från förbundet.

Främst har de förändrade medlemskriterierna resulterat i att fler frilansar sökt sig till förbundet och blivit nya medlemmar. Till exempel krönikörer, fotografer, ledarskribenter och personer som har journalistiken som en sidoverksamhet.

Även med de nya medlemskriterierna nekar vi medlemskap till personer som inte kan visa att personen är yrkesverksam och åtminstone till viss del arbetar journalistiskt. Vi har också rutiner för att hantera medlemmar som till exempel på ett felaktigt sätt använder sitt presskort, motverkar förbundets ändamål eller kränker kårens anseende. I dessa fall går det även att anmäla personen till yrkesetiska nämnden eller till förbundsstyrelsen. Förbundsstyrelsen kan enligt förbundets stadgar även ta ett presskort från en medlem och tillfälligt eller permanent utesluta en medlem.

Förbundsstyrelsen ser inte behov att återgå till tidigare medlemskriterier.

FS föreslår kongressen

att avslå motionen.

Motioner om medlemsdemokrati

Motion 2

Seniorjournalisterna i Sverige

Rösträtt för seniorer på förbundets kongress

Vid den senaste journalistkongressen 2018 beslöts att höja medlemsavgiften för seniormedlemmar med 100 procent (från 50 till 100 kr).

De pengar som Journalistförbundet då inkasserade har inte medfört någon ökad aktivitet från förbundets sida riktad gentemot seniorerna eller bidrag till dessa medlemmar. Inte heller har seniorerna fått något större inflytande inom förbundet. Är förbundets avsikt att bibehålla samma höga avgift för seniormedlemmar bör denna stora andel av förbundsmedlemmarna (drygt 16 procent) också känna att de har något inflytande.

Redan 1980 tog dåvarande Stockholms pensionärsklubb initiativ till en motion till Journalistförbundets kongress. De krävde att pensionärerna borde få möjligheter att genom rösträtt påverka utvecklingen och delta i organisationsarbetet i sin helhet. Förslagen i yttrandet var följande:

- att** SJF centralt och lokalt aktivt ska verka för tillkomsten av pensionärsklubbar inom förbundet och
- att** föreningarna uppmanas hålla god kontakt med dessa klubbar och stödja deras verksamhet samt
- att** kontaktorgan inrättas för att biträda förbundsstyrelsen i frågor som rör pensionerade medlemmar.

Sedan 1980 har åtta seniorklubbar bildats i landet med aktiv verksamhet, men seniorerna saknar fortfarande möjlighet att göra sin stämma hörd inom förbundet.

I den handlingsplan som antogs av kongressen 2018 slås fast att förbundet "ska stärka, stödja och utveckla seniorklubbarnas verksamhet". Hittills har det bara skett i form av minskat verksamhetsbidrag.

Vi föreslår kongressen

att ge förbundsstyrelsen i uppdrag att i samråd med seniorklubbarnas gemensamma intresseförening utreda hur förbundet bäst kan bidra till att utveckla seniorverksamheten och öka seniorernas möjlighet till inflytande inom förbundet samt

att seniorernas två representanter på nästa kongress för journalistförbundet erhåller rösträtt. Detta regleras

1) med ny skrivning i Journalistförbundets stadgar §5 som får tillägget:
För de två seniormedlemmar som utses till Journalistförbundets kongress gäller dock att dessa har yttrande-, förslags- och rösträtt på förbundets kongress.

Tredje stycket i 5 § utgår då seniorerna bör ha likabehandling som studerandemedlemmar på denna punkt.

2) 13§ mom 8 ges tillägget: För seniorernas representanter gäller att de även har rösträtt.

FS yttrande över motion 2

Vi välkomnar att förbundets seniorklubbar och den klubbgemensamma intresseföreningen Seniorjournalisterna i Sverige önskar ett aktivt arbete i förbundet för seniormedlemmar. Detta är en fråga som på olika sätt lyftes på kongressen 2018 och som förbundet sedan dess arbetat med. Bland annat tillsammans med Seniorjournalisterna i Sverige.

Främst har samarbetet handlat om ett arbete att ta fram en särskild seniorfond i förbundet. Detta för att seniormedlemmar i högre grad ska kunna arrangera möten, kurser, studiebesök och föreläsningar. Arbetet är i sitt slutskede och inom kort kommer enskilda seniormedlemmar och grupper av seniormedlemmar i Journalistförbundet kunna söka pengar ur denna fond. En fond med en miljon kronor att fördela under de kommande åren.

Att denna fond blir verklighet är enligt förbundsstyrelsen ett resultat av det som motionärerna delvis önskar i sin första att-sats: att vi som förbund bidrar till att utveckla seniorverksamheten. Detta är enligt förbundsstyrelsen ett arbete som redan existerar och som kommer att fortsätta i samarbete med medlemmar och förtroendevalda.

När det rör frågan om rösträtt, så är det förbundets yrkesaktiva medlemmar som har rösträtt på kongressen idag. Utöver detta så har både studerandemedlemmar och seniormedlemmar yttrande- och förslagsrätt på förbundets kongress. Bakgrunden till denna ordning är att det är förbundets yrkesaktiva medlemmar som bestämmer över förbundets arbete framåt som ett fack- och yrkesförbund. En modell som är vanlig bland de fackförbund i Sverige som, utöver yrkesaktiva, även organiserar pensionärer.

Som seniormedlem går det även att ha inflytande på flera andra sätt än att delta på kongressen. Alla medlemmar och delar i förbundet kan till exempel skriva motioner direkt till förbundsstyrelsen, under hela kongressperioden. Det går även att bjuda in förbundets ordförande eller annan förbundsrepresentant till årsmöten eller andra sammankomster.

FS föreslår kongressen

att anse första att-satsen besvarad och

att avslå andra att-satsen.

Motion 3

Journalistklubbarna vid Aftonbladet, DN, DI, Expressen, Mitti, Promedia, SvD, TT och UNT.

Motion om medlemsdemokrati

SJF är ett litet förbund med relativt svaga klubbar som de senaste tio åren nästan malts ner av den brutala strukturkris som medierna genomgår. Antalet medlemmar faller och ekonomin blir allt svårare att få ihop.

Höjda avgifter kan möjligen bättra på marginalen. men, det upplevs redan som väldigt dyrt att vara medlem, vi är nog nära någon form av smärtgräns.

Mycket annat än spara återstår inte. Vad ska man spara på?
Kanske enklare vända på frågan: Vad kan man inte spara på?

I princip hänger hela förbundets överlevnad på ett ganska litet antal förtroendevalda, de flesta i klubbarna, på arbetsplatsen. Några eldsjälar håller liv i facket lokalt. Så ser det ut, där ute, i verkligheten.

En förutsättning för att eldsjälarna ska fortsätta brinna för sina klubbar är att de någon gång, någonstans, ges möjlighet att möta sina gelikar. Få in nytt syre, nya idéer, skapa kamratlänkar, bara ha trevligt, kanske lära sig något.

Det där fysiska mötet, den där kongressen, den där avtalskonferensen, den där kursen - allt det där är så oerhört viktigt för att vi ska orka.

Det här kan aldrig ersättas av ett digitalt zoom-möte. Vi har alla suttit där de senaste 18 månaderna, vid vår lilla bärbara och tyckt att det här var intressant, men, inte särskilt inspirerande.

Det ger inte kraft och glädje.

Vad kan man inte spara på?

Vårt svar är mötesverksamheten (i bred bemärkelse) för de förtroendevalda.

Vi kan inte ersätta en riktig kongress, med det här vi är i nu.

Vi kan inte ersätta avtalskonferensen, med ett möte i zoom.

Vi kan inte ersätta kursnärvaron, med en föreläsning i vår bärbara dator.

Vi föreslår kongressen

att framtida kongresser ska genomföras irl, såvida inte myndigheterna anger annat,

att framtida avtalskonferenser ska genomföras irl, såvida inte myndigheterna anger annat,

att framtida kurser i största möjliga mån ska genomföras irl, såvida inte myndigheterna anger annat.

FS yttrande över motion 3

Att vi som förbundsstyrelse beslutat att för första gången genomföra en digital kongress är ett av många exempel på hur den pågående pandemin förändrat förbundets arbete. Att även förbundets kursverksamhet för förtroendevalda och frilansmedlemmar ställt om till digitala kurser, är ett annat tydligt exempel.

När förbundsstyrelsen i december 2020 fattade beslutet om en digital kongress, hade detta diskuterats vid åtskilliga möten. Det fanns i grunden en önskan om att kongressen skulle vara ett fysiskt möte, men situationen med en pågående pandemi gjorde att beslutet till sist blev att den skulle vara digital. En kongress tar ungefär ett år att planera om tjänstemännen ska ha en någorlunda dräglig arbetssituation.

Vi hade under året dock kunna ändra beslutet, men något tillfälle där det kändes ansvarsfullt utifrån restriktionerna fanns inte. Till och med en månad innan kongressen, i början av september, var rekommendationen fortfarande att arbeta hemifrån och undvika fysiska större möten.

När det gäller förbundets utbildningsverksamhet för förtroendevalda har det aldrig varit tanken att helt ersätta klassrumsundervisning med onlineutbildningar. Det pågår just nu ett arbete med att utveckla utbildningarna för förtroendevalda och utvärderingarna från onlinekurserna visar tydligt att det finns ett behov av att erbjuda både online- och på platsundervisning. Många längtar efter att få gå på kurs med gemensam lunch och fika, medan lika många skriver i utvärderingarna att det varit mycket positivt att utbildningen hållits via Zoom, så att de har kunnat delta. Det kan till exempel handla om förtroendevalda som inte kan eller vill lägga restid och en övernattnings i Stockholm, eller så föredrar de helt enkelt det digitala rummet framför det fysiska. Att kunna erbjuda onlineutbildning blir alltså ett sätt att inkludera fler förtroendevalda i möjligheten till facklig utbildning.

I mitten av september gick en sedan tidigare planerad behovsenkät rörande facklig utbildning ut till alla förtroendevalda och utifrån den planerar förbundet att anpassa framtidens utbildningar så gott det går till de förtroendevaldas behov.

Förbundsstyrelsen vill att framtidens fackliga utbildningar och även de kurser som hålls för frilansmedlemmar ska vara tillgängliga för så många förtroendevalda och frilansmedlemmar som möjligt. Därför kommer förbundet från 2022, eller när pandemin så tillåter, att erbjuda en del kurser för förtroendevalda i två versioner, på plats eller online. Det handlar alltså inte om så kallade hybridmöten, utan man väljer om man vill gå kursen i online- eller klassrumsversionen och de hålls vid olika tillfällen. Vad gäller Journalistförbundet frilans kursverksamhet så har det sedan flera år tillbaka funnits ett utbud av både online- och på plats-utbildningar och efter pandemin kommer det enligt planen att fortsätta att finnas både klassrums- och onlinekurser utifrån medlemmarnas önskemål och vad som passar bäst för respektive kurs.

Att helt eller i största möjliga mån återgå till endast klassrumsundervisning vore inte önskvärt.

Det skulle inte heller vara önskvärt att på denna kongress besluta att alla framtida kongresser och avtalskonferenser ska genomföras som fysiska möten, såvida inte myndigheterna anger annat.

Vi vill heller inte låsa möjligheten till en framtida digital kongress. Vi kan behöva kalla till extra kongress av olika anledningar och beroende på anledning så skulle en digital kongress då kunna vara rimlig. Förbundsstyrelsen delar dock uppfattningen att kongressers värde ökar när den sker fysiskt.

I samband med beslutet om en digital kongress konstaterade även förbundsstyrelsen att förbundet efter kongressen, när det blir möjligt, åter ska kalla till större möten för att ses och umgås i samma rum.

När dert gäller avtalskonferenserna så kommer de utredas, hur vi bäst genomför dem. Historiskt har det varit flera mindre. Inte heller här vore det bra att låsa sig. Konferenserna har utvärderats och det finns flera saker som medlemmarna önskar förändring kring. Den nya förbundsstyrelsen kommer få ta hand om hur avtalsdelegerade och avtalskrav bäst tas fram. Det kommer även genomföras en enkätundersökning efter att denna kongress är genomförd, för att lära för framtiden.

FS föreslår kongressen

att anse motionens första och andra att-satser besvarade och

att avslå motionens tredje att-sats.

Motioner om förbundets interna organisation

Motion 4

Catharina Drougge

Tillskapa ett nätverk för funktionsvarierade journalister! Funkisjournalisterna!

Om det inte redan finns, så motionerar jag om att Svenska journalistförbundet bör undersöka om det finns intresse för att tillskapa ett nätverk eller motsvarande för funktionsvarierade journalister. Orsaken är att det är en extremt svår situation att verka som journalist med en funktionsvariation. Det är en ganska ensam tillvaro och man blir ofta ifrågasatt om man är en "riktig" journalist.

Det finns stereotyper om hur en journalist ska se ut och bete sig. Om man inte uppfyller klichéerna, så blir man ofta ifrågasatt. Jag tror många i samma situation som jag skulle dra nytta av ett nätverk där man visar på mångfalden inom journalistkåren. Det kanske inte finns alltför många funktionsvarierade journalister, men just därför känns frågan viktig.

Det skulle också vara en viktig signal för unga talangfulla funktionsvarierade ungdomar att det faktiskt går att välja journalistyrket! Det är också en viktig aspekt av begreppet mångfald. Här kan SJF bryta ny mark för framtiden. Förr kunde kvinnor inte bli journalister, sedan var det svårt för invandrare med brytning. Det fanns helt enkelt grupper av människor som inte ansågs lämpliga att bli journalister. Det är dags att riva de sista barriärerna och skapa mångfald på riktigt! Där tror jag SJF kan göra en stor insats!

Jag föreslår kongressen

att efterforska intresset för att bilda ett nätverk för funktionsvarierade journalister,

att i så fall avsätta resurser för att formalisera och styra upp ett sådant nätverk.

Att förslagsvis kalla nätverket "Funkisjournalisterna"

FS yttrande över motion 4

Förbundsstyrelsen ställer sig positiva till att efterforska intresset att bilda ett nytt nätverk enligt motionärens förslag.

Enligt förbundets stadgar § 21 mom 4 och 5 har medlemmar i Journalistförbundet möjlighet att bilda så kallade intresseföreningar. Det är sedan upp till medlemmarna i föreningen att på egen hand bestämma föreningens namn, det är inte ett beslut för kongressen. Medlemmarna i föreningen ska också bestämma om den ska drivas som ett nätverk eller en traditionell förening.

För att finansiera sin verksamhet kan en intresseförening ta ut egen avgift och/eller söka verksamhetsbidrag från förbundets kansli. Först när en ansökan har kommit till förbundets kansli kan besked ges om verksamhetsbidrag.

FS föreslår kongressen

att bifalla första att-satsen och

att anse andra och tredje att-satserna besvarade.

Motion 5

Åsa Ohlsson, Margareta Flygt, Kerstin Weman Thornell, Moa Skimutis, Erik Mårtensson samt styrelserna för Frilans Syd och Frilans Riks

Ta emot belarusiska journalister från BAJ som associerade medlemmar eller associerad förening i Journalistförbundet

Den belarusiska organisationen för oberoende journalister i Belarus, BAJ, medlem i European Federation of Journalists, har under decennier fört en kamp för fri och självständig journalistik i Belarus trots att journalisterna där verkar i en diktatur. Redan före de mer omfattande protesterna startade efter presidentvalet 2020, var trakasserier från regimen omfattande. Böter och gripande har hört till vardagen för journalister i landet under många år.

Under det senaste året har tumskrubarna dragits åt än mer. Och nu kommer självaste organisationen för oberoende journalister Belarusian Association of Journalists att förbjudas, i likhet med flera andra NGO:s i Belarus. Det formella beslutet att förbjuda BAJ sköts nyligen upp från 11/8 till 27/8, men det är mest en formsak- att organisationen kommer att förbjudas är högst sannolikt. Nyligen förbjuds t ex Belarusiska Pen.

Frilansjournalister inom Journalistförbundet har under de senaste åren haft ett nära utbyte med belarusiska journalister, genom Freg (Freelance Expert Group) och genom att bjuda in belarusiska journalister till Nordic Freelance och andra samarbetsforum men framför allt genom ett tvåårigt, externt finansierat utbyte mellan Frilans Syd och BAJs regionala frilansar under 2018-2020. Dessa kontakter lever nu vidare på egen hand. Genom våra kontakter med belarusiska journalister har vi nåtts av deras vädjan om att stötta dem genom att ta emot dem som medlemmar hos oss i Journalistförbundet, antingen som associerade medlemmar eller som en associerad förening, nu när deras egen organisation förbjuds. Det blir ett både ett praktiskt sätt att stötta dem att organisera sig, men också en viktig solidaritetshandling.

1300 oberoende journalister, medlemmar som berövats sina rättigheter som journalister överges på detta sätt inte av omvärlden. När regimen försöker förbjuda en demokratisk förening, så ombildas den på detta sätt och kan leva vidare.

Att, som regimen gör, förbjuda en demokratisk organisation för journalister, gör det mycket svårt att fortsätta kampen för oberoende journalistik och för en demokratisk framtid.

Vi föreslår kongressen

Att medlemmar från Belarusian Association of Journalist ska kunna tas emot som associerade medlemmar i Svenska Journalistförbundet som ett led i att stötta dem när deras egen organisation förbjuds av den belarusiska regimen.

Att genomföra nödvändiga förändringar av stadgarna i §3 Medlemskap moment 3. Detta avsnitt handlar om associerat medlemskap för nyanlända journalister i Sverige som säger att den kan bli associerad medlem om den kan visa att denne varit verksam som journalist utanför Sverige. Här läggs till att associerat medlemskap kan erbjudas åt journalistkollegor i andra länder i de fall då deras regimer förbjuder demokratiska organisationer för oberoende journalister att utföra sitt arbete. Detta kan eventuellt göras i ett nytt moment, Moment 4 och eventuellt som egen underavdelning/nätverk som passas in i Journalistförbundets struktur.

En alternativ lösning är att BAJ blir en Associerad förening i enlighet med § 21 Klubbar och föreningar/Föreningar moment 8-10. Effekten skulle vara lika uppskattad och visa solidariteten med BAJ-medlemmar. Här handlar det om att vara pragmatisk och välja den lösning som är enklast att hantera för Journalistförbundet.

Att ett sådant associerat medlemskap måste kunna användas utan långdragen byråkratisk process varför det kan delegeras till FS att fatta beslut om när sådana medlemskap ska erbjudas. Associerad förening kan redan FS fatta beslut om på egen hand.

Att stadgeändringen bereds av kongressens beredningsutskott om det är nödvändigt.

FS yttrande över motion 5

Situationen i Belarus har förvärrats dramatiskt. Flera gånger det senaste året har vi som Journalistförbund i Sverige visat vårt stöd till kollegor i den belarusiska organisationen för oberoende journalister, BAJ. Vi har även agerat tillsammans med journalistförbund i andra länder och bland annat uppmanat regeringar att vidta åtgärder för att stoppa kränkningar av de mänskliga rättigheterna och pressfriheten i Belarus.

Vi som förbundsstyrelse har på direkt uppmaning från styrelsen för BAJ skickat brev till fängslade kollegor i Belarus och till Sveriges regering. Vi har även inom vår europeiska journalistfederation EFJ agerat, protesterat och stöttat BAJ.

Förbundsstyrelsen har därför stor förståelse för att det i denna motion väcks olika förslag till hur vi i Sverige kan hjälpa kollegor i Belarus och även BAJ som förbund.

Journalistförbundet kan enligt förbundets stadgar idag till viss del välkomna journalister från andra länder som medlemmar. Det rör sig då om journalister som flyttar till Sverige och blir yrkesverksamma journalister i Sverige. Det går också att bli associerad medlem, om personen beviljas asyl i Sverige. Förbundsstyrelsen kan även, om andra skäl av yrkeskaraktär föreligger, bevilja medlemskap till den eller dem som inte uppfyller förbundets krav för medlemskap. Detta regleras i förbundets nuvarande stadgar.

Vi vet också att det finns ett engagemang inte bara i Sverige, utan även i andra europeiska länder, för att hjälpa BAJ om de inte längre tillåts existera som organisation i Belarus. I början av denna höst har ett arbete inom EFJ bland annat resulterat i att styrelsen för BAJ ska kunna samlas på en säker plats.

För att kunna hjälpa BAJ och kollegor i Belarus så finns det enligt förbundsstyrelsen inte ett behov att ändra våra stadgar utifrån förslagen i motionen. Vi ser däremot att vi måste fortsätta ha en dialog med styrelsen för BAJ, om hur vi och andra medlemsorganisationer i EFJ kan hjälpa till. En möjlighet är att undersöka vidare hur och om BAJ ska bli en associerad förening till Journalistförbundet i Sverige, vilket vi föreslår kongressen.

FS föreslår kongressen

att uppdraga åt förbundsstyrelsen att skyndsamt undersöka möjligheterna för BAJ att bli en associerad förening i Journalistförbundet och

att avslå motionen.

Motion 6

Frilans Riks

Enhetlig organisering av egenföretagare

SJF organiserar både anställda och egenföretagare inom journalistbranschen. Egenföretagarna har idag den rikstäckande klubben Frilans Riks som sin organisation. Inom en snar framtid väntas SJF:s organisation utvidgas med en eller ett par organisationer för främst fotografer.

Sedan tidigare organiserar och företräder Frilans Riks både skrivande och fotograferande journalister liksom medietextare och journalister inom etermedia. I siffror cirka 1 750 av SJF:s medlemmar. De fotografer/journalister som eventuellt tillkommer genom att BLF och PFK lägger ner och väljer att ansluta sig till Journalistförbundet är sannolikt färre än de fotografer som Frilans Riks redan i dag

organiserar. Tillförs det inte väsentligt fler frilansfotografer än Frilans Riks redan idag organiserar finns ingen rimlig anledning att starta ytterligare en riksklubb.

Det fackliga arbetet under den pågående pandemin har med tydlighet visat hur viktigt det är med en organisation för egenföretagande journalister som kan bedriva fackligt påverkansarbete. Med en spretigare struktur försvagas denna förmåga och det finns stor risk för både externa och interna svårigheter vad gäller arbetet med upphovsrätt, rekrytering och arvoden. Frilans Riks har sedan flera år en väl inarbetad organisation som samtidigt är flexibel för att ta emot nya medlemmar och sektioner.

Vi hälsar med glädje de fotografer som nu vill ansluta sig till Journalistförbundet. Varje ny medlem stärker vår organisation. Men vi ser ingen anledning till att skapa ytterligare en riksklubb. Det är bra om vi ytterligare kan stärka fotografernas röst och ställning i Journalistförbundet och därmed stärka fotografers ställning mot våra uppdragsgivare. Men det sker bäst genom att de – om de så önskar – bildar sektioner och intresseföreningar.

Vi föreslår kongressen att en enhetlig organisation är det bästa sättet att ta tillvara medlemmarnas intressen,

att nya organisationer för egenföretagande medlemmar som införlivas i SJF också inlemmas i Frilans Riks där de utan problem kan bilda egna sektioner med stor självständighet.

FS yttrande över motion 6

Det stämmer att förbundet organiserar både anställda och egenföretagare, liksom frilansar som arbetar på A-skatt. I huvudsak tillhör samtliga frilansmedlemmar idag Frilans Riks och dess sektioner.

Så när frågan kom från BLF, Bildleverantörernas förening, om de kunde ansluta sig till Journalistförbundet väcktes även frågan om att starta en renodlad fotografklubb som i mångt och mycket kan fortsätta att arbeta med de frågor och kontakter som BLF byggt upp genom åren. Tanken var att även anställda medlemmar som är fotografer skulle kunna vara intressemedlemmar i klubben.

När det gäller frågan om att BLF ska vara en egen riksklubb eller inte, tog förbundsstyrelsen beslut i denna fråga vid ett styrelsemöte i mars 2020. Det vill säga att förbundet ska bilda en ny frilansklubb för bildjournalister. Detta har även kommunicerats på förbundets hemsida och i medlemsbrev.

Representanter från BLF och Frilans Riks har deltagit i möten före och efter beslutet, där bland annat frågor om framtida samarbeten lyfts. Förslag har funnits om att till exempel ha adjungerade styrelseledamöter i varandras styrelser, eftersom klubbarna på så sätt kan dra nytta av varandras klokhet och

erfarenheter. Förbundsstyrelsen ser därför positivt på att vi framöver kommer kunna ha fler krafter i förbundet som kan lyfta och samarbeta kring egenföretagarfrågor.

Det var tidigt tydligt från BLF, när de övervägde att gå in i Journalistförbundet, att BLF hade ett stort behov av självständighet. Flera olika alternativ diskuterades och till sist var en ny riksklubb bästa lösningen. Bland annat för att BLF idag är medlemmar i eget namn i flera upphovsrättsorganisationer, och har för avsikt att vara så även framöver för att kunna förvalta upphovsrättsmedel från bildjournalistik och erbjuda bildjournalister stöd och hjälp.

Beslutet om en ny riksklubb togs också för att markera en tydlig satsning på bildjournalistik i förbundet. Vi ville stärka förbundets kompetens i frågor som rör bildjournalistik och kunna erbjuda våra medlemmar en slagkraftig fotograforganisation. Förbundsstyrelsens beslut har också lett till att PFK Sverige, Pressfotografernas klubb, valt att vid årsskiftet 2021/2022 bli en del av Journalistförbundet som en ny intresseförening.

Vi vill att det ska vara enkelt att bilda intresseföreningar och klubbar inom förbundet och vill inte begränsa möjligheterna för det i framtiden. Journalistförbundet ska fortsättningsvis vara en öppen organisation som är enhetlig, men med olika delar som består av våra klubbar, sektioner och intresseföreningar. Vi ska även fortsätta arbeta hårt för att organisera alla som hör hemma i Journalistförbundet.

FS föreslår kongressen

att avslå motionen

Gert Lundstedt reserverade sig mot FS förslag om avslag på motionen och yrkade istället bifall.

Motion 7

Journalistklubben vid SVT

Kartlägg framgångsfaktorer bakom engagemang och mångfald

Det brister i representation både på våra arbetsplatser och i många klubbstyrelser. Detta kan förhindra att fler engagerar sig och förhindra att förbundet och klubbarna får kunskap som de så väl behöver för att på ett bra sätt kunna företräda alla våra medlemmar.

Samtidigt finns det klubbar och sektioner som lyckas med det här arbetet och eftersom det är viktigt att lyfta fram de goda exempel som finns så vill vi att SJF centralt börjar arbeta med det här.

Vi föreslår kongressen

att FS gör en kartläggning bland de fackligt aktiva som har förtroendeuppdrag för att hitta de framgångsfaktorer som gjort att vissa lyckats engagera medlemmar som inte har klassisk facklig bakgrund i sektioner och klubbstyrelser.

FS yttrande över motion 7

Förbundsstyrelsen ser att fler personer, med olika bakgrund och erfarenhet, behövs i det fackliga arbetet. Medlemmar som inte har arbetat fackligt tidigare ska känna sig välkomna och få den stöttning och den pepp de behöver för att kunna bidra med värdefulla erfarenheter och tankar. Då blir det lokala arbetet starkare.

Vi vet att det kan vara svårt att rekrytera nya personer till klubb- och sektionsstyrelser. Detta kan också göra att representationen i styrelserna inte blir tillräckligt bred. Vi behöver hitta fler bra sätt att engagera personer som inte tidigare har arbetat fackligt. När styrelseledamöterna har olika bakgrunder och kompetenser finns också goda chanser att det fackliga arbetet blir mer effektivt.

Vi har alltid kontinuerlig kontakt med klubbar och sektioner, och noterar framgångsfaktorer när vi upptäcker dem. Att undersöka dessa mer djupgående genom en kartläggning, till exempel en enkät, är en utmärkt idé som vi kommer att gå vidare med.

FS föreslår kongressen

att bifalla motionen.

Motioner om fackligt politiska frågor

Motion 8

Nordvästra Skånes journalistklubb – Helsingborgs Dagblad

Lämna PTK-överenskommelsen – stärk medlemsinflytandet i förbundet

För tio år sedan deltog SJF i PTK-förhandlingar om anställningstryggheten under ledning av Unionen. Då skulle anställningstid ersättas av kompetensutveckling. Det blev inget av det.

Åren därpå upplevde SJF-klubbar runt om i landet neddragning efter neddragning. LAS är inte den stabilaste muren, men har hjälpt många lokala fackliga företrädare att rädda kvar medlemmar på redaktionerna och få till bättre enskilda uppgörelser.

Anställningstrygghetens betydelse manifesterades på kongressen 2018 då ombuden beslutade "att förbundet står upp för vår anställningstrygghet, samt att förbundet aktivt arbetar mot försämringar av LAS".

Två år senare ställde sig förbundsstyrelsen bakom PTK-överenskommelsen. Trots ett mycket tydligt beslut på kongressen valde man att varken mana till kamp eller föra en dialog med medlemmarna. Allt sköttes i slutna rum på förbundskontoret.

PTK-avtalet, en omfattande text, är ett huvudavtal som står över kollektivavtal. Facken är helt enkelt förbjudna att teckna bättre avtal.

Det största försämringen är så klart att det får göras fler undantag vid uppsägning. Undantag som arbetsgivaren får göra om var tredje månad. Klubbarna har dessutom en skyldighet att beakta arbetsgivarens behov av kompetens och möjlighet att bedriva konkurrenskraftig verksamhet. Står klubbarna upp för sina medlemmar kan förhandlingen flyttas centralt.

Det blir också lättare att säga upp anställda av personliga skäl. Den uppsagda behåller inte längre anställningen till dess domstol avgjort frågan. Och ingen hänsyn behöver exempelvis tas till tidigare mångårig skötsamhet på företaget.

Det kommer att bli tystare på arbetsplatserna. Färre kommer att våga ha åsikter, kräva förbättringar eller ta uppdrag i facket. Förändringarna kommer att innebära en enorm maktförskjutning.

Egentligen räcker det att säga: Inte i våra namn!

Vi ska utnyttja alla möjligheter att kringgå den här försämringen av anställningstryggheten. När våra klubbar ställs inför neddragningar ska de kunna stå upp och säga: Vi har aldrig köpt er rätt att fritt välja och vraka och slänga ut obekväma eller slitna kamrater.

När upproret mot uppgörelsen växte ute på redaktionerna intog SJF:s ledning samma försvarspositioner som andra fackliga ledningar som ifrågasattes av sina medlemmar. Toijer-utredningen skulle vara värre och det som bjöds från arbetsgivarna var så bra att det inte gick att tacka nej.

Vårt förbund jublade över ett omställningsstöd som kostar arbetsgivaren 0,2 procent på lönesumman, eller fyra timmar per anställd och år. Ytterst få, nästan ingen alls, kommer att få något utbildningspaket för den mycket lilla summa som uppgörelsen innebär.

Förbundsledningen verkar inte ha reflekterat över att man struntade i kongressens beslut. Man verkar inte heller ens ha tänkt tanken att mobilisera medlemmarna. Visserligen kan det finnas en majoritet för ett liknande förslag i riksdagen. Men hur lätt hade det varit att genomföra om fackens medlemmar sagt nej. Istället tvingas nu vi lokala fackliga företrädare vid neddragningar möta en arbetsgivare som med fog kan säga – "ert förbund har ju gått med att vi får välja och vraka vid nedskärningar".

Ett år efter uppgörelsen håller vi kongress. Och vi som står bakom motionen står också bakom beslutet från kongressen 2018 om att stå upp för anställningstryggheten och arbeta aktivt mot försämringar av LAS.

Vi föreslår kongressen

att SJF lämnar PTK-överenskommelsen om LAS. Och

att stadgarna skrivs om så att begränsningar av medlemmarnas rättigheter inte får beslutas utan medlemsomröstning eller annan verksamhet där de lokala klubbarna får en möjlighet att ta ställning.

FS yttrande över motion 8

Se nedan, gemensamt yttrande över motionerna 8, 9 och 10.

Motion 9

Jenny Lindström, styrelsen för Södra Norrlands frilanssektion genom Karin Kämsby, Kristina Andersson, Allmänna Klubben i FOOJ, Petter Larsson, frilansjournalist

Backa ur las-överenskommelsen!

Journalistförbundet ställde sig i december 2020 bakom las-överenskommelsen mellan PTK, Kommunal, IF Metall och Svenskt Näringsliv. Ett viktigt argument för förbundets ställningstagande var att annars hade nånting ännu värre blivit verklighet – nämligen Toijerutredningen. Men Toijerutredningen var en konsekvens av Januariavtalet, ett avtal som numera är historia. Därför är det nu ett perfekt tillfälle för Journalistförbundets styrelse att lyssna på medlemmarna och låta kongressen avgöra om vi ska vara kvar i las-överenskommelsen.

Las-överenskommelsen ligger till grund för regeringens lagförslag angående anställningsskydd, omställnings- och kompetensstöd och nytt studiestöd som presenterades i juni.

Försämringar i anställningsskyddet: Lagförslaget innebär att det ska bli lättare och billigare att säga upp personal och tillåter fler undantag i turordningsreglerna. Även företag med fler än tio anställda ska nu kunna undanta tre personer från turordningslistan. Det här kommer att försvaga tryggheten på arbetsmarknaden och försvåra fackliga förhandlingar vid uppsägningar. Dessutom försvinner begreppet "saklig grund" ur lagstiftningen och ersätts med termen "sakliga skäl". Begreppet "saklig grund" har preciserats i otaliga domar i AD, en rättspraxis som nu kommer att bli ogiltig och lämna fältet mer öppet för godtycklighet.

Journalistiken påverkas: Försämringarna i anställningsskyddet kommer att göra människor mer rädda och leda till ännu tystare arbetsplatser, även redaktionella sådana, vilket kommer att försvåra det journalistiska arbetet.

Särskild visstid: Försämringarna i anställningsskyddet kompenseras med att allmän visstid ersätts med det nya begreppet särskild visstid där anställningstiden förkortas från 24 till 12 månader. Därefter är tanken att den osäkert anställda ska erbjudas en fast tjänst men sannolikheten är stor att mediehusen i stället hittar nya kreativa vägar att slippa fastanställningar. I stället för att dribbla med olika osäkra anställningsformer bör fackföreningsrörelsen kämpa för att få bort dem från arbetsmarknaden.

Det nya omställningsstudiestödet är inte dåligt, men möjligheten att byta yrkesbana riskerar att göra journalistiken till ett genomgångsyрке att jobba extra i under några år. Väljer människor att byta jobb i stället för att utveckla sig i yrket kan det leda till att journalistiken försämras. Också arbetsmiljö och arbetsvillkor riskerar att försämras när människor byter yrke i stället för att stanna och till exempel arbeta fackligt. För övrigt är studie- och omställningsstöden helt finansierade av staten. Arbetsgivarna betalar lite eller ingenting. Anställningstryggheten säljs ut till ett billigt pris.

Vi föreslår kongressen
att Journalistförbundet lämnar LAS-överenskommelsen.

att Journalistförbundet säger nej till regeringens lagförslag angående anställningsskydd, omställnings- och kompetensstöd och nytt studiestöd som presenterades i juni i år.

FS yttrande över motion 9

Se nedan, gemensamt yttrande över motionerna 8,9 och 10.

Motion 10

SJF-klubbarna vid Aftonbladet, Expressen, DN, Mitti och SvD

Motion om Las-avtalet

Citat ur kongressprotokollet 2018:

"Kämpa för anställningstryggheten!

Anställningstryggheten måste försvaras, när allt fler röster höjs för att försämra Lagen om anställningsskydd (LAS). Hoten kommer både från politiker som vill ändra lagstiftningen och från arbetsgivarnas organisationer som vill förändra maktförhållandena på arbetsmarknaden.

Regler om anställningsskydd är ett skydd mot godtycke och mot att arbetsgivarna ensidigt ska få välja ut vilka som ska få gå i en nedskärning. Ett arbetsliv präglad av godtycke innebär ett arbetsliv präglad av rädsla och dålig arbetsmiljö.

Försämrat anställningsskydd gör i praktiken att vi alla blir provanställda.

Journalistförbundets kongress samlad i Bålsta i april 2018 uppmanar till fortsatt kamp för en stark anställningstrygghet."

För tre år sedan beslutade SJF-kongressen att kämpa mot försämringarna av Las. Förbundet hade några år innan lämnat arbetet/förhandlingarna som syftade till att "modernisera" arbetsmarknadslagstiftningen, i klarspråk stärka arbetsgivarnas position och försvaga fackets. SJF var ett bålverk för anställningstryggheten.

Under de tre år som gått sedan uttalandet ovan antogs, har mediebranschen härjats svårt av strukturkrisen. Vår vardag som förtroendevalda på lokal nivå har präglats av svåra förhandlingar om nedskärningar, vi har tvingats förhandla bort jobben för arbetskamrater.

Strukturkrisen har också inneburit att arbetsgivaren allt mindre accepterat medarbetare som enligt dem inte uppfyller kraven. Det har handlat om långtidssjuka, obstinata, gamla och udda personligheter som tvingats ut.

Vi har alla som verkar lokalt suttit och förhandlat besparingar och uppsägningar av personliga skäl.

I båda fallen har den lagstiftning som fortfarande är i bruk varit ett av få vapen vi haft.

Lagen om anställningsskydd, Las, har åtminstone gett oss en förhandlingsposition. Vi har med Las stöd kunnat kräva besked om varje tjänst de vill ta bort och i de personliga fallen har reglerna om kvarstående i tjänst varit ett kraftfullt skydd.

Detta är nu historia, eller snart historia.

Om det vore så att SJF fått vika sig för övermakten, skulle vi ha bugat för kampen, hedrat förlorarna.

Så är inte fallet.

SJF är ett av de förbund som står bakom nedmonteringen av Las.

Ett svek.

Det nya Las-förslaget, som ni alla informerats om, försvagar det lokala facket rejält. Undantagen blir fler och en uppsägning ska nu bara ha "sakliga skäl" som grund, inte vara "sakligt grundad".

För den som hotas av uppsägning av personliga skäl är förslaget en katastrof. Ingen chans att hänga kvar, bevisa sin kompetens, få arbetsgivaren att acceptera att exempelvis ålder innebär ett något lägre tempo. Rakt ut på gatan och kanske en slant några år senare om facket haft råd att driva processen till arbetsdomstolen.

Vad har vi fått?

En liten, liten extra slant till TRR från arbetsgivaren.

Staten skjuter till desto mer genom ett nytt studiestöd (max 44 veckor) för den som vill omskola sig senare i livet. Enligt protokollet från Las-förhandlingarna ska i praktiken TRR bestämma vilken utbildning som duger, som kan ge stödet från CSN (Kap 2 §7 ff i nya omställningsavtalet).

Nya regler om sk hyvling. Inte aktuellt i vår bransch.

En kontrollstation för de bemanningsanställda efter 24 månader hos samma kundföretag. Bra! Men, arbetsgivaren kan köpa sig fri genom två extra månadslöner, sen rullar det på som vanligt för daglönaren.

Var det värt det?

Nej, är vårt svar. Och det rimmar inte med det kongressen 2018 beslutade.

Därför föreslår vi kongressen besluta

att lämna PTK:s och Svenskt näringslivs överenskommelse om Las.

Vi föreslår kongressen

att lämna PTK:s och Svenskt näringslivs överenskommelse om Las.

FS yttrande över motionerna 8, 9 och 10

I januariöverenskommelsen fanns krav på förändring av LAS och en statlig utredning tillsattes för att ta fram förslag på förändringar.

Januariöverenskommelsen hade också en uppmaning till arbetsmarknadens parter: "Om parterna når en överenskommelse om hur LAS ska reformeras på ett sätt som ger ökad flexibilitet ska regeringen istället lägga förslag i linje med parternas överenskommelse. I annat fall genomförs utredningens förslag."

Skälet till att Journalistförbundet valde att medverka i förhandlingarna var att det är frågor av mycket stort materiellt intresse för våra medlemmar. Förbundsstyrelsens bedömning var att det gynnar våra medlemmar om Journalistförbundet inte är passiva utan arbetar för att bästa möjliga förhandlingsresultat ska uppnås för förbundets medlemmar. När PTK förhandlar fram ett nytt omställningsavtal vill Journalistförbundet vara med och påverka.

De frågor som hanterats i förhandlingarna mellan PTK, LO och Svenskt Näringsliv har naturligtvis inte varit enkla för förbundsstyrelsen att ta ställning till. Under hela processen har förbundsstyrelsen informerats fortlöpande och frågorna har diskuterats. Förbundsstyrelsen har vägt för och emot. Förbundsstyrelsen har gjort bedömningen att överenskommelsen som helhet är bättre för våra medlemmar och att Journalistförbundet genom att säga ja till överenskommelsen har försvarat våra medlemmars villkor.

Bedömningen från förbundsstyrelsen var också att en förändring av LAS skulle genomföras nu eller senare oavsett om det skulle skett genom den statliga Toijerutredningen, Januariöverenskommelsen eller genom en majoritet i Sveriges riksdag. I vågskålen fanns också att en överenskommelse som träffas mellan arbetsmarknadens parter är mer stabil, då det ligger i vardera parts intresse att stå upp för överenskommelsen.

Efter Januariöverenskommelsen var det inte realistiskt att tro att lagen om anställningsskydd skulle vara oförändrad. Samtidigt skulle vi behöva ge och ta även i förhandlingarna mellan parterna, vi visste att dessa förhandlingar kunde resultera i förändringar som inte endast enbart var positiva för arbetstagarsidan.

Under förutsättning att staten uppfyller sin del vad gäller till exempel att tillskjuta pengar för kompetensutveckling kommer PTK underteckna ett nytt huvudavtal om trygghet, omställning och anställningsskydd under hösten 2022. PTK kommer då att rekommendera medlemsförbunden att anta avtalet.

Förbund som inte antar avtalet om omställning har rätt att uppta en självständig förhandling med sin motpart. Men vår bedömning är att det inte finns förutsättningar för att Journalistförbundet och Medieföretagen skulle kunna ingå en egen överenskommelse om omställning och kompetensstöd med samma resultat.

Om Journalistförbundets förbundsstyrelse beslutar att inte anta det av PTK framförhandlade avtalet om trygghet, omställning och anställningsskydd så innebär det att Journalistförbundets medlemmar inte omfattas av något omställningsavtal. Det nuvarande omställningsavtalet upphör att gälla när det nya huvudavtalet antas av PTK och Svenskt Näringsliv. De försämringar som genomförs i lagen om anställningsskydd kommer dock att gälla våra medlemmar.

Det skulle innebära att Journalistförbundets medlemmar omfattas av de försämringar vad gäller exempelvis turordningsregler och vid uppsägning av personliga skäl som en förändring av lagstiftningen kommer att innebära – men inte av de förbättringar avseende möjligheter till kompetensutveckling som även omfattar visstidsanställda och är en del av omställningsavtalet. Vad gäller att praxis vid uppsägning av personliga skäl blir ogiltig, som motionärerna i motion 9 hävdar, vill vi uppmärksamma att parterna, PTK och Svenskt Näringsliv, i vart fall är överens om att bedömningen av vad som utgör "sakliga skäl" ska tillämpas utifrån hittillsvarande praxis från Arbetsdomstolen.

I en situation där Journalistförbundet inte antar det av PTK framförhandlade omställningsavtalet, vet vi inte om det kommer vara möjligt för Journalistförbundet att kvarstå i PTK. Vår nuvarande bedömning är dock att det inte är möjligt enligt PTK:s stadgar. Konsekvenserna av om förbundet skulle stå utanför PTK är att Journalistförbundets medlemmar inte skulle omfattas av något av de kollektivavtal som förhandlats fram av PTK.

Några exempel:

- Omställningsavtalet (innebär bland annat att medlemmar som blir uppsagda på grund av arbetsbrist eller sjukdom, samt visstidsanställda vars anställning löper ut har möjlighet att få omställning- och kompetensstöd från TRR.)
- Utvecklingsavtalet (ger journalistklubbar rätt till inflytande och medlemmar rätt till fem timmars betald ledighet per år för att delta i exempelvis klubbmöten)
- ITP-avtalet (ger medlemmar rätt till tjänstepension)
- Trygghetsförsäkring vid arbetsskada, TFA, (innebär att medlemmar som skadar sig i arbetet eller blir sjuka på grund av arbetet kan erhålla ersättning)

Genom en överenskommelse mellan parterna har arbetstagersidan åstadkommit lösningar på problem som det inte varit möjligt för politiken att hantera, eftersom de ligger inom ramen för kollektivavtalen. För Journalistförbundets medlemmar har det inte minst handlat om rätten för visstidsanställda att ta del av omställningsstödet, samt att omställningsstödet förstärks och att det även är möjligt att ta del av under pågående anställning.

Förbundsstyrelsen kan inte dela uppfattningen att det förstärkta omställnings- och kompetensstödet skulle vara av begränsat värde för medlemmarna eller att det skulle komma utan kostnad för arbetsgiversidan. För medlemmarna innebär detta

kräftfullt utökade möjligheter att förbättra sin kompetens, både inom ramen för sitt befintliga yrke och inför ett eventuellt karriärbyte. Stöd som tidigare endast tillkommit medlemmar som sagts upp på grund av arbetsbrist kommer nu även att erbjudas den vars visstidsanställning avslutas – något Journalistförbundet krävt länge.

Vid uppsägning på grund av arbetsbrist enligt nu gällande regler har både anställningstid och kravet på tillräckliga kvalifikationer betydelse för vilka medarbetare som får behålla jobbet. Därför är möjligheten till kompetensutveckling för förbundets medlemmar av stor betydelse både med nu gällande regler och med föreslagna förändringar i lagen om anställningsskydd. Den skyldighet som klubbarna har att beakta arbetsgivarens behov av kompetens och möjlighet att bedriva konkurrenskraftig verksamhet som tas upp i motion 8 är inte en ny framförhandlad bestämmelse utan en reglering som sedan lång tid återfinns i alla kollektivavtal och är kopplad till nuvarande avtal om omställning som ger medlemmar rätt till omställnings- och kompetensstöd från TRR.

För arbetsgivarna innebär det förstärkta omställnings- och kompetensstödet både en högre kostnad och att man i högre utsträckning än tidigare får tåla att medarbetare är tjänstlediga. Det stämmer inte, att det skulle vara TRR som ensidigt beslutar om vilka utbildningar som är möjliga att söka. Arbetstagarens önskemål ska vara styrande, och lokala parter kan till exempel komma överens om vilka utbildningar som ska erbjudas medarbetare. Det offentliga stödet hanteras av CSN, men genom att utlåtanden ska inhämtas från TRR – som är ett partsbolag, där Journalistförbundet ingår i styrelsen – säkerställs att besluten fattas utifrån en relevant bild av läget inom branschen.

Förbundsstyrelsen kan inte heller dela uppfattningen att det vore negativt för våra medlemmar om fler fick möjligheter att skola om sig till andra yrken. Detta är i själva verket en förutsättning för att medlemmar inte ska drabbas ännu värre av lönestagnation och pressade villkor. Rörlighet på arbetsmarknaden gynnar även journalister.

Under förhandlingsprocessen har förbundet försökt informera klubbar och medlemmar. På avtalskonferensen i december 2019 rapporterades om PTK:s förhandlingar. I en debattartikel i tidningen Journalisten den 29 maj 2020 uttryckte Journalistförbundets förhandlingschef stöd för de fortsatta förhandlingarna. PTK har fortlöpande informerat om förhandlingarna.

I förbundets egen utvärdering står dock helt klart att vi skulle gjort mer för att informera om varför vi valt att stå fast vid att PTK ska fortsätta förhandlingarna och att PTK ska säga ja till överenskommelsen. Förbundsstyrelsen har ägnat mycket tid åt självkritik och diskuterat vad vi kunnat göra bättre. Förbundsstyrelsen inser att vi misslyckats med att förklara processen och vilka frågor förhandlingen mellan PTK och Svenskt Näringsliv omfattat, varför förbundsstyrelsen sagt ja till överenskommelsen och framförallt med att inhämta medlemmarnas synpunkter. Det är en lärdom som förbundet tar med sig för att göra annorlunda framåt.

Enligt Journalistförbundets stadgar tillkommer beslutanderätten i avtals- och förhandlingsfrågor förbundsstyrelsen. Vad gäller förbundets kollektivavtal så ingår avtalsdelegerade som utsetts av klubbarna i förhandlingsdelegationen, där de har yttrande- och förslagsrätt. Förbundsstyrelsen kan innan ett avtal godkänns underställa avtalsförslaget de aktiva medlemmarnas prövning på det sätt styrelsen finner lämpligt, enligt stadgarna.

Förhandlingar innebär ett givande och tagande. Det är vanligt att överenskommelser om kollektivavtal innehåller förbättringar för medlemmarna men också sådant som skulle kunna falla inom det motionären i motion 3 kategoriserar som "begränsningar av medlemmarnas rättigheter". Vår bedömning är att den reglering som finns i stadgarna och som innebär att förbundsstyrelsen kan välja i vilket läge det skulle kunna vara motiverat med en medlemsomröstning är en bra ordning.

Under hösten 2022 kommer förbundsstyrelsen att ställas inför att fatta beslut om Journalistförbundet ska anta avtalet om trygghet, omställning och anställningsskydd.

Inför ett sådant beslut är det möjligt för förbundsstyrelsen att besluta om att ha en vidgad demokratisk process där medlemmarnas ståndpunkt inhämtas. De olika vägvalen som förbundet står inför måste då vara tydliga för alla så att ett välgrundat beslut kan fattas av förbundsstyrelsen utifrån en sådan process.

Processen:

Den 29 mars 2019 begärde PTK förhandling med Svenskt Näringsliv om ett utökat system för omställning och anställningstrygghet. LO hade redan tidigare, den 6 november 2017, begärt förhandling med Svenskt Näringsliv.

PTK är en samverkansorganisation med främsta uppdrag att förhandla kollektivavtal. Avtal som förhandlats fram av PTK är förutom omställningsavtal bland annat avtal om ITP, Utvecklingsavtal och Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA). Journalistförbundet är ett av PTK:s 25 medlemsförbund.

I PTK:s interndemokrati är Journalistförbundet representerat genom grupperingen TCO-Ö, där även Vårdförbundet, Lärarförbundet, Scen & Film och Symf ingår. I övrigt är PTK:s beslutande organ sammansatta av representanter från Unionen, Ledarna, Sveriges Ingenjörer och Saco-Ö, som inkluderar de övriga Saco-förbunden, exklusive Sveriges Ingenjörer.

I PTK:s styrelse ingår Ulrika Hyllert som en av två representanter för TCO-Ö. I PTK:s förhandlingschefsgrupp (FC) ingår Johan Lif som en av två representanter för TCO-Ö.

De avtal som PTK förhandlar fram antas av respektive medlemsförbund inom PTK. Skulle ett medlemsförbund välja att inte anta det av PTK framförhandlade avtalet har förbundet rätt att självständigt uppta förhandling med sin motpart. Under förhandlingens gång är varje förbund skyldigt att medverka inom förhandlingens ramar.

Den 19 december 2019 enades parterna LO, PTK och Svenskt Näringsliv om en avsiktsförklaring. Där beslutades att förhandlingarna skulle göra uppehåll under avtalsrörelsen och återupptas efter sommaren. Avsiktsförklaringen angav också att förhandlingarna omfattade ett stort antal frågor inom tre områden: anställningsskydd, omställning och arbetslöshetsförsäkring.

För det fortsatta arbetet med förhandlingsfrågorna tillsattes i januari 2020 tre partssammansatta arbetsgrupper, som självständigt haft att analysera frågeställningar och komma med förslag inom sina respektive områden. Arbetsgruppernas arbete skulle sammanställas i en rapport som ska fungera som ett underlag för de fortsatta förhandlingarna. Grupperna har letts av Erland Olason (anställningsskydd), Cecilia Fahlberg (omställning) och Anders Ferbe (arbetslöshetsförsäkring).

Rapporten med en sammanställning av arbetsgruppernas analyser och slutsatser offentliggjordes den 12 juni 2020. Dessförinnan, i maj 2020, hade också den statliga utredningens förslag på lagändringar presenterats.

Förhandlingarna mellan LO, PTK och Svenskt Näringsliv återupptogs den 18 augusti 2020 men den 30 september strandade förhandlingarna. Parterna samlade sig på nytt och återupptog förhandlingarna den 15 oktober. Natten mellan den 15 och 16 oktober hade parterna nått så långt det var möjligt och förhandlingarna avslutades. Därefter tog PTK, Svenskt Näringsliv respektive LO ställning till överenskommelsen i dess helhet. Den 16 oktober tackade LO nej till överenskommelsen, medan PTK och Svenskt Näringsliv tackade ja.

Därefter har även IF Metall och Kommunal anslutit sig till överenskommelsen, liksom Vision. På den kooperativa sidan har ett liknande avtal ingåtts mellan PTK och arbetsgivarorganisation Fremia. PTK och Svenskt Näringsliv undertecknade överenskommelsen den 4 december 2020.

Parternas framförhandlade förslag lades fram som förslag till ändrad lagstiftning i juni 2021 och är nu ute på remiss. Remisstiden går ut den 15 september 2021. När en statlig reglering är på plats kommer parterna att underteckna ett nytt huvudavtal, förutsatt att de politiska förändringarna motsvarar vad parterna krävt. Förslaget är att de nya lagarna ska träda i kraft den 30 juni 2022, och börja tillämpas den 1 oktober samma år.

FS föreslår kongressen

att avslå motionerna 8, 9 och 10.

Anders Forsström reserverade sig mot FS förslag till beslut om avslag på motionerna och yrkade istället bifall.

Motion 11

Journalistklubben vid Sveriges Radio

Internationell solidaritet

Journalistyrket blir allt farligare och journalister blir allt mer utsatta i Sverige men framförallt i andra länder. Belarus, Mexiko, osv. Många tystas, tvingar sig själva till självcensur eller mördas på grund av sin rapportering.

Det blir allt viktigare att vi i länder som har det bra visar solidaritet och stöttar kollegor som är utsatta. Kanske kan ett stipendium för utsatta journalister och organisationer instiftas i Dawit Isaaks namn?

Vi föreslår kongressen

Att förbundet mer aktivt verkar för solidaritet med våra kollegor runt om i världen.

Att vi i Sverige som åtnjuter en hög grad pressfrihet blir en stark röst i internationella sammanhang när det kommer till att försvara det fria ordet.

Att förbundet instiftar ett stipendium för utsatta journalister i Dawit Isaaks namn

FS yttrande över motion 11

Det internationella arbetet är en viktig och central del av förbundets arbete. Precis som det står i motionen behövs det starka röster när journalister tystas, tvingas till självcensur eller mördas på grund av sitt arbete. Vi har redan idag ett omfattande arbete i förbundet, vilket även märks på kongressen.

Det internationella arbetet bedrivs idag från kansliet i Sverige, men vi är även en stark röst via våra medlemskap i internationella och europeiska journalistfederationerna IFJ och EFJ. Bland annat kommer vi i Journalistförbundet anordna en utbildning i Stockholm tillsammans med EFJ kring hot och hat för utsatta journalister i Europa. Vi bistår även med resurser till flera biståndsprojekt för journalister i världen via Union to union. Biståndsprojekt som på senare år bland annat stöttat journalistförbund och organisationer i Belarus och Colombia och ett arbete med att ta fram nya biståndsprojekt i samarbete med IFJ pågår.

Som förbund är vi också aktiva i arbetet med de 25 svenska fristäderna inom ICORN, ett internationellt fristadsprogram som innefattar journalister, konstnärer, poeter, skribenter, författare, bloggare, musiker, skådespelare och fotografer.

När det gäller förslaget att instifta ett stipendium i Dawit Isaaks namn för att hjälpa andra utsatta journalister, ser förbundsstyrelsen att detta kan vara möjligt att instifta efter att Dawit Isaak är fri. I mer än 20 år har Dawit Isaak varit frihetsberövad och Dawit Isaak är själv i fortsatt stort behov av hjälp. Till exempel går det att skänka pengar till Stödskommittén Free Dawit och delta i förbundets arbete.

För att visa solidaritet och stötta kollegor som är utsatta går det idag att skänka pengar till IFJ Safety Fund, som drivs av Internationella journalistfederationen IFJ. Dit kan organisationer eller enskilda personer skänka pengar löpande eller kopplat till en särskild händelse. Sedan kan journalister som förföljs, hotas eller fängslas på grund av sin yrkesutövning eller fackliga verksamhet ansöka om pengar i ett akut skede när behovet är som störst.

Vi i Journalistförbundet har historiskt skänkt pengar till IFJ Safety Fund, i samband med seminarier och högtider. Vi har även skänkt pengar till andra insamlingar som syftar till att ge stöd och uppmärksamma utsatta journalister, till exempel Kim Wall Foundation.

FS föreslår kongressen

att bifalla första och andra att-satserna och

att avslå motionens tredje att-sats.

Motion 12

Journalistklubben vid Sveriges Radio

Försvara Public Service

Den svenska modellen med ett starkt Public Service finns enbart i en handfull länder. Det är ovanligt med en viktig medieaktör som är självständig från såväl staten som politiska eller ekonomiska intressen i ett land. På det sättet är PS en grundbult i den svenska demokratin som dessutom åtnjuter ett högt förtroende från svenska folkets sida.

Svensk Public Service har en betydelsefull ställning på mediemarknaden och har som en del av sitt uppdrag att spegla olika delar av samhället och ge röst åt så många som möjligt. På det sättet fungerar Public Service också som en blåslampa som driver journalistiken framåt och gör att andra medier också blir bättre.

Samtidigt ser vi att Public Service ifrågasätts allt mer. Både av personer inom den offentliga debatten och av organisationer eller politiska partier. Det finns förslag om att införa drastiska förändringar eller kanske till och med lägga ner verksamheten, vilket vi anser vore ett hårt slag mot det fria ordet och mot svensk demokrati. Det skulle också innebära att många tusen journalistjobb i Sverige går förlorade. Därför behöver Public Service försvaras av aktörer utanför företaget och där spelar Journalistförbundet en stor roll.

Vi föreslår kongressen

att förbundet arbetar aktivt med att försvara public service i dess nuvarande form.

FS yttrande över motion 12

Förbundsstyrelsen delar motionärens uppfattning om att public service är en grundbult i den svenska demokratin som åtnjuter ett högt förtroende från svenska folkets sida. Därför behöver public service försvaras.

Förbundsstyrelsen delar även motionärens analys av dagens situation med flera orosmoln på mediehimlen. Ifrågasättandet av public service oberoende är något som återkommer med jämna mellanrum. Förändringen från finansiering med licensavgifter till avgift via skattsedel innebär en risk för minskad självständighet och större politisk styrning. Utvecklingen med nedskärningar inom public service och inskränkningar av mediers oberoende i andra länder inom Europa, nya ifrågasättanden i den offentliga debatten samt förslag från politiska partier i den svenska kontexten är ytterst oroande.

Förbundsstyrelsen framhåller vikten av att värna ett starkt och oberoende public service. Förbundsstyrelsen konstaterar att Journalistförbundet arbetar kontinuerligt med de frågor som motionären efterfrågar och behöver fortsätta arbeta med dessa frågor på olika sätt. Journalistförbundet kommer alltid att värna om och stå upp för det fria ordet och för svensk demokrati.

Förbundsstyrelsen noterar att motionären i att-satsen föreslår att förbundet arbetar aktivt med att försvara public service i dess nuvarande form. Förbundsstyrelsen tolkar "nuvarande form" på en övergripande organisatorisk nivå och ser samtidigt behov av att genomföra förbättringar i syfte att stärka oberoendet.

Av förbundsstyrelsens förslag till idéprogram framgår under rubriken Mediepolitik att "Radio och tv i allmänhetens tjänst, oberoende och starka public service-företag, behövs för såväl mångfalden som kvaliteten i medierna".

FS föreslår kongressen

att bifalla motionen.

Motion 13

Journalistklubben vid Tandläkartidningen

Kollektivavtal för journalist anställd inom en ideell eller idéburen organisation

Som journalist anställd inom en ideell eller idéburen organisation omfattas man inte självklart av ett kollektivavtal för journalister. Ibland finns hängavtal, eller kollektivavtal för andra yrkesgrupper på arbetsplatsen där delar av avtalet tillämpas även för anställda journalister. På vissa arbetsplatser är dock enda möjligheten till att omfattas av kollektivavtalet att gå med i ett annat fackförbund. Vi föreslår därför att Journalistförbundet ska arbeta aktivt för att få till avtalslösningar även för dessa medlemmar.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet ska arbeta aktivt för att fler medlemmar inom ideella och idéburna organisationer ska omfattas av kollektivavtal.

FS yttrande över motion 13

Journalistförbundet har för avsikt att teckna kollektivavtal i så hög utsträckning som möjligt, så också bland ideella och idéburna organisationer. Det finns dock vissa begränsningar.

Vad gäller ideella föreningar anslutna till TCO finns en gammal överenskommelse om gränsdragning där Unionen (ursprungligen HTF) är avtalstecknande part.

För fackförbundspress där förbunden är anslutna till SACO eller LO finns däremot möjlighet att sluta avtal, under förutsättning att organisationerna själva vill. Ligger tidningarna i separata bolag har Journalistförbundet också rätt att teckna avtal, även inom TCO. Det finns också flera exempel där Journalistförbundet har tecknat kollektivavtal med fackförbundspress och inom idéburen sektor.

Att teckna kollektivavtal är generellt en långsam process. Det är tidskrävande och kräver ett engagemang från motparten i de fall där det redan finns kollektivavtal med ett annat förbund.

Förbundsstyrelsen instämmer i motionens ambition och menar att detta arbete redan idag sker löpande. Med hänsyn till de ovan angivna begränsningarna har Journalistförbundet för avsikt att fortsätta arbetet med att se till att så många som möjligt av förbundets medlemmar, också inom ideell och idéburen sektor, ska omfattas av Journalistförbundets kollektivavtal.

FS föreslår kongressen

att bifalla motionen.

Motion 14

Frilans Riks

Avdrag för friskvård för frilansjournalister

Till årsmötet 2020 skrev Frilans Riks en motion om rätten till avdrag för friskvård för egenföretagare.

Motionen antogs och skickades vidare till förbundsstyrelsen, som svarade att [...] förslaget ligger i linje med förbundets näringspolitiska uppfattningar, och vi ser inga hinder mot att vid lämpligt tillfälle lyfta frågan till exempel inom TCO, eller inom något annat forum. [...].

Sedan dess har ingenting hänt.

Frilansar som driver enskild firma har precis som aktiebolagsägare och anställda behov av rekreation och motion.

I motionen framförde vi att det avdragsgilla beloppet bör vara detsamma oavsett företagsform, alltså 5 000 kronor per år som för aktiebolag. Detta är en fråga om rättvisa och jämlikhet att alla får göra avdrag för friskvård. Att samma rättigheter ska gälla för alla.

Egenföretagare arbetar under press och stress i samma utsträckning som anställda, oberoende av anställnings och företagsform finns samma behov av rekreation och motion. Det är bevisat genom studier att människor mår bättre och presterar bättre genom fysisk aktivitet, därför är det viktigt att göra friskvård avdragsgill även för den med enskild firma. Dessutom förstärks immunförsvaret av motion, och med tanke på den rådande pandemin gör det frågan om friskvård extra aktuell och viktig.

Att inte få göra avdrag för friskvård är inte bara en viktig folkhälsofråga som påverkar kompetens och professionalitet på arbetsmarknaden, det påverkar också landets ekonomi då allt fler blir sjukskrivna på grund av stress.

Genom motion kan stress reduceras.

Genom att göra friskvård avdragsgill för även den med enskild firma kan sjukskrivningarna av dem sänkas både i antal och utsträckning.

Därför är det hög tid och ett lämpligt tillfälle nu att göra såsom förbundsstyrelsen skrev i sitt svar: *lyfta frågan*.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet i sina olika organisationsled och via sina olika samarbeten, bland annat inom TCO, aktivt driver frågan om att egenföretagare ska få göra ett avdrag på 5 000 kronor per år för friskvård.

FS yttrande över motion 14

Precis som motionärerna skriver svarade förbundsstyrelsen på Frilans Riks motion om friskvård under 2020. Men som bekant pågår en pandemi sedan 2020 som vi fortfarande inte har sett slutet av. Det har pågått ett intensivt arbete, framför allt gentemot politiker, sedan mars 2020 med att försöka få fram så bra stödåtgärder som möjligt för de medlemmar som drabbats hårt av pandemins effekter och vi har därför valt att lägga våra krafter där. Det ska dock tilläggas att frågan har diskuterats och vi verkar för att lyfta frågan i lämpliga forum. Det pågår ett lågintensivt arbete kring frågan inom Klys (Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd) där Journalistförbundet ingår och även har representation i

arbetsutskottet. Det här är en fråga som lämpar sig särskilt väl att driva gemensamt med andra organisationer eftersom man med gemensamma krafter blir starkare. Det är något som vi även fortsättningsvis kommer att göra.

Precis som motionärerna skriver är friskvårdande aktiviteter viktiga ur ett folkhälsoperspektiv och förbundsstyrelsen delar motionärernas grundinställning i frågan, att kunna göra friskvårdsbidrag borde inte vara beroende av vilken företagsform man driver. Däremot delar inte förbundsstyrelsen inställningen att bidraget bör begränsas till 5 000 kronor i det fall reglerna för skattebefriad personalvårdsförmån för arbetsgivare skulle komma att justeras.

FS föreslår kongressen:

att uppdraga åt förbundsstyrelsen att i sina organisationsled och via sina olika samarbeten, bland annat inom TCO, aktivt driva frågan om att egenföretagare ska få göra avdrag för friskvård på samma villkor som aktiebolag har möjlighet att göra och

att avslå motionen.

Motion 15

Carl von Scheele

Utveckla offentlighetsprincip inom EU

EU:s agerande och beslut påverkar i allt högre grad det svenska samhället. Mediebevakningen av EU:s institutioner är därför av yttersta vikt. I detta arbete är tillgången på dokument från EU-administrationen oerhört betydelsefullt, men dessvärre undanhålls ofta viktig information och fakta.

EU:s slutenhet försvårar mediebevakningen, även om man som journalist på olika inofficiella vägar kan få tillgång till viktiga och kanske känsliga dokument som administrationen inte lämnar ut. Det kräver att journalisten har goda kontakter i administrationen och väl skyddar sina källor.

Denna motions syfte är att Journalistförbundet i ett första steg ska verka för att alla EU-dokument som inte är arbetspapper ska vara offentlig handling och vid förfrågan lämnas ut inom en rimligt kort tid. I ett andra steg ska målet vara ett system i EU som motsvarar den svenska offentlighetsprincipen med sin praxis att en handling normalt lämnas ut inom ett dygn.

EU har redan i dag ett system som möjliggör för journalister och allmänhet att begära ut handlingar som inte har offentliggjorts. Dessvärre är handläggningstiden väldigt lång. Dessutom överutnyttjar EU-tjänstemän förordningens regel som ger möjlighet att undanta handlingar från offentliggörande.

Medan praxis i den svenska offentlighetsprincipen är att en handling ska lämnas ut skyndsamt, är betänketiden för EU:s institutioner veckor. Ett par månader kan förlöpa innan ett slutligt besked ges om huruvida handlingen lämnas ut.[1]

Den grundläggande inställningen inom EU-administrationen tycks vara att viktiga handlingar ska hemlighållas i så stor utsträckning som möjligt. Politiker får inte störas i sitt beslutsfattande och tjänstemän inte i sitt arbete.

Inom EU finns tendenser till ökad öppenhet, men detta sätter inte avtryck i vardagen. Om inte nuvarande EU-kommissions målsättning om ökad öppenhet ska klinga falskt måste något hända nu.

Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen har i sitt politiska program uttalat ett konkret löfte: *"I also believe we need more transparency throughout the legislative process. I will work together with the European Parliament and the Council to make this happen. Citizens should know who we, as the institutions who serve them, meet and discuss with and what positions we defend in the legislative process."*[2]

Den öppenhet som finns i EU, men som fortfarande är synnerligen inskränkt, grundar sig på en förordning om allmänhetens tillgång till handlingar från Europaparlamentet, rådet och kommissionen.[3] *"I princip bör institutionernas samtliga handlingar göras tillgängliga för allmänheten"* [4], lyder inledningen.

I dess första artikel sägs att EU ska ha ett system för utlämnande av handlingar som *"garanterar största möjliga tillgång till handlingar"* för EU-medborgarna. Avsikten är god, men verkligheten en helt annan.

I förordningens fjärde artikel finns regler om undantag från huvudregeln. Tjänstemännen kan vägra lämna ut en handling om utlämnandet allvarligt skulle undergräva institutionernas beslutsförfarande eller undergräva skyddet för juridisk rådgivning, revision med mera.[5]

Även när undantagsparagrafen utnyttjas får det bara ske *"om det inte föreligger ett övervägande allmänintresse av utlämnandet"*.

Denna fjärde artikel utnyttjas av administrationen för att undanhålla viktiga fakta som skulle fördjupa debatten inför beslut i EU och för att skydda politiker mot kritik i kontroversiella frågor. I själva verket använder EU-administrationen den fjärde artikeln som om den vore huvudartikeln.

För oss journalister är detta handlande mycket allvarligt. EU:s beslut och lagstiftning förändrar ofta medborgarnas livsvillkor, påverkar arbetsliv, näringsliv och samhällsliv samt nationella lagar. Samtidigt är den fria journalistiken hotad och trängs tillbaka i flera medlemsländer som Polen, Ungern och nuvarande ordförandeland Slovenien (detta skrivs sommaren 2021). Inte minst mot dessa bakgrunder är det viktigt att färdigställda dokument inom EU också blir offentliga handlingar och lätt tillgängliga för oss journalister och därmed förbättrar förutsättningarna för en fördjupande och granskande EU-journalistik.

Bakgrund och fördjupning

Här ett exempel på hur EU-tjänstemäns hemlighetsmakeri fungerar i vardagen. Exemplet är hämtat från arbetet med att ta fram ett direktiv som reglerar minimilöner på Europeanivå.

Frågan är mycket viktig för medborgarna i medlemsländerna. Mellan 10 och 20 miljoner européer i många av de 21 medlemsstaterna med lagstadgade minimilöner skulle få direkta fördelar av direktivet. I ett land som Sverige, som reglerar alla löner inklusive minimilöner i kollektivavtal, utgör direktivet ett hot mot vårt lands förhandlingsmodell, enligt parterna på arbetsmarknaden.

En närgången mediebevakning och öppen diskussion om direktivet, dess utformning och juridiska innebörd är oerhört viktig, inte minst mot bakgrund av den starka spänning som uppstått mellan Sverige och dess allierade Danmark på ena sidan och EU-kommissionen på den andra.

I den långa processen mot ett direktiv gjorde ministerrådets rättstjänst en juridisk analys av förslaget i våras. Handlingen är den tyngsta juridiska analysen av förslaget till direktiv och reder ut om ett direktiv skulle strida mot EU:s grundfördrag samt om förslaget skulle ge individuella rättigheter.[6]

Som journalist är man tvungen att skaffa sig det 35-sidiga dokumentet på inofficiella vägar. Efter att nyhetsrapporteringen var avklarad bestämde jag mig för att på officiella vägar begära ut dokumentet i mitten av mars i år. Två månader senare och efter överklagan av ett första beslut var svaret från administrationen nej.[7]

Tjänstemännen hänvisade naturligtvis till de undantag som finns i förordningen om allmän tillgång till EU:s handlingar. Deras huvudskäl till hemligstämpeln var att *"ett offentligtgörande av den juridiska rådgivningen i detta skede, skulle påverka förhandlingarna negativt och skulle därmed riskera att äventyra förmågan att nå en överenskommelse och allvarligt undergräva beslutsprocessen"*.

Problemet är att detta inte är sant. Dokumentet innehåller en torr juridisk analys av hur minimilönedirektivets olika delar förhåller sig till förbudet i EU:s grundfördrag om att unionen inte får lägga sig i medlemsländernas löneförhållanden. Juristerna analyserar också hur detta förbud tolkats av EU-domstolen.

Dokumentet innehåller inga råd till medlemsländernas ministrar om förhandlingsstrategier eller hur olika förhandlingslösningar skulle kunna tolkas.

Att förhandlingarna skulle äventyras om allmänheten via medierna får tillgång till en ingående juridisk analys är dessutom ett långsökt argument. De olika regeringarnas ställningstaganden till frågan är kända.

Svaret från EU-administrationen innehåller även flera andra märkliga argument och påståenden:

Rådets rättstjänst kan utsättas för yttre tryck som i framtiden kan komma att påverka sättet att utföra juridiska bedömningar om handlingen lämnas ut. (Mitt svar: Om dessa höga jurister känner psykosocial oro inför sina arbetsuppgifter är det en fråga för arbetsledningen, inte ett argument för hemligstämpling.)

Ett offentliggörande av dokumentet skulle enligt EU-administrationen kunna ge upphov till "externa störningar". (Min slutsats: Artiklar om rättsläget och allmänna opinionsyttringar som dessa kan ge upphov till är alltså yttre störningar.)

Direktivet om minimilöner bryter delvis ny juridisk mark. Förslaget innehåller delar där rättspraxis saknas från EU-domstolen. För första gången gör rättstjänsten en analys av dessa nya delar. Därför bör dokumentet inte lämnas ut. (Mitt svar: Detta är snarare ett skäl att lämna ut dokumentet, eftersom här görs den första juridiska analysen av frågor som EU-domstolen inte prövat. Detta är högtintressant för EU-medborgarna.)

Om direktivet antas finns en hög risk att missnöjda medlemsstater prövar dess juridiska giltighet i EU-domstolen. Rättstjänstens analys visar vilka delar som är svårast ur ett juridiskt perspektiv. Ett offentliggörande skulle försvåra för dessa jurister att försvara ministerrådet vid en eventuell rättslig prövning och det klagande landet skulle få ett övertag om rättstjänstens analys blir känd. (Mitt svar: Detta är rent nonsens. Även de medlemsstater som kan tänkas vara missnöjda har ministrar i rådet och deras regeringskanslier har tillgång till rättstjänstens analys!)

Man kan tycka att de tjänstemän som beslutade om hemlighållandet av dokumentet uppvisade ett intill gränsen dumdristigt mod mot bakgrund av hur EU-domstolen ser på öppenheten och förordningen som reglerar den. I en dom som rör rättstjänsten skriver man: *"Medborgarnas möjlighet att få kännedom om vad som ligger till grund för lagstiftningsåtgärderna utgör ett villkor för att dessa konkret ska kunna utöva sina demokratiska rättigheter. Nämnade förordning innebär således i princip en skyldighet att lämna ut yttranden från rådets rättstjänst rörande ett lagstiftningsförfarande."*^[8]

Motionens krav

Journalistförbundet bör verka för ökad öppenhet inom EU och en mycket stark begränsning av hemligstämpling av EU-dokument. Syfte ska vara att förbättra mediernas möjligheter till bevakning och granskning av EU:s institutioner.

Förbundet bör också verka för att liknande regler som styr den svenska offentlighetsprincipen blir införda i EU. En begärd handling ska lämnas ut skyndsamt och endast i sällsynta undantagsfall ska handlingar hemligstämplas.

På väg mot målet kan ett första steg vara en förändring av den svenska sekretesslagen, som nog kan kallas överbeskyddande mot dokument från EU. Om EU vägrar lämna ut ett dokument ska inte detta vara ett hinder för en svensk myndighet att lämna ut samma dokument. Utgångspunkten ska vara allmänintresset, inte EU-administrationens intressen eller missriktad hänsyn till medlemsländer som inte har samma offentlighetsprincip som Sverige.

Förbundet bör självt och tillsammans med sina svenska och internationella samarbetspartners driva dessa frågor om större öppenhet. En nyckelroll kan TCO ha genom sitt medlemskap i Europafacket ETUC, där frågan kan tas upp och drivas.

En annan viktig samarbetspartner är Internationella Journalistfederationen, IFJ, och dess regionala organ European Federation of Journalists, EFJ.

De bör även vara möjligt att driva frågan genom samarbete med svenska parlamentariker i Europaparlamentet, som ofta är en pådrivande institution gentemot ministerrådet och EU-kommissionen.

[1] Efter ett slutligt besked från EU:s administration kan vägran att lämna ut dokument överklagas till EU-ombudsmannen och/eller EU-domstolen.

[2] *A Union that strives for more, My agenda for Europe, By candidate for President of the European Commission, Ursula von der Leyen*, se sid. 21.

[3] Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 av den 30 maj 2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar

[4] Se punkt 11 i inledningen.

[5] Artikel 4 i förordningen reglerar detta.

[6] Svaret är nej på de båda frågorna. Direktivet strider inte mot EU-förordningens förbud för EU att lägga sig i medlemsländernas lönefrågor. Direktivet ger inte heller några individuella rättigheter, utan sätter enbart upp ramar för hur minimilöner kan sättas, enligt rättstjänstens jurister.

[7] Jag fick tillgång till ett censurerat dokument, som visade att dokumentet fanns samt visade att juristerna beskrev vad EU:s grundfördrag innehöll samt vad de olika artiklarna i förslaget till direktiv innehöll. Själva den juridiska analysen var helt censurerad.

[8] Citatet är från EU-domstolens dom i de förenade målen C-39/05 P och C-52/05. I svaret till mig visar EU-administrationen upp en annan dom där handlingar från rättstjänsten inne lämnas ut, men där hade EU-administrationen innan dom på eget bevåg lämnat ut två av fyra omtvistade handlingar, mål T84/03. Administrationen vann inte heller målet, enligt domstolen och skulle därför betala hälften av den klagandes rättegångskostnader.

Jag föreslår kongressen

att Journalistförbundet verkar för ökad öppenhet inom EU och en mycket stark begränsning av hemligstämpling av EU-dokument i syfte att förbättra mediernas möjligheter till bevakning och granskning av EU:s institutioner.

att Journalistförbundet verkar för införandet av en offentlighetsprincip inom EU som motsvarar den svenska.

att Journalistförbundet självständigt och tillsammans med sina svenska och internationella samarbetspartners driver dessa frågor.

att Journalistförbundet överväger hur den svenska sekretesslagstiftningen behöver förändras för att stärka en god mediebevakning och kritisk granskning av EU.

FS yttrande över motion 15

Förbundsstyrelsen delar uppfattningen att EU:s agerande och beslut i allt högre grad påverkar det svenska samhället och att mediebevakningen av EU:s institutioner samt tillgången till dokument från EU-administrationen därför är av yttersta vikt.

Förbundsstyrelsen konstaterar att Journalistförbundet arbetar kontinuerligt med de frågor som motionären efterfrågar samt på en rad andra sätt. Arbetet sker framför allt genom politiskt påverkansarbete, opinionsbildning, debatt, utbildning, information och kommunikation. Förbundsstyrelsen konstaterar vidare att Journalistförbundet även fortsättningsvis ska lägga kraft och resurser på arbetet samt fokusera på att förfina och utveckla verksamheten.

Journalistförbundets yttrandefrihetsgrupp bildades i samband med Sveriges inträde i den Europeiska Gemenskapen (EG), i syfte att försvara den svenska offentlighetsprincipen. I samråd med Förbundsstyrelsen arbetar yttrandefrihetsgruppen med att driva yttrandefrihets-, öppenhets- och offentlighetsfrågor; anordna debatter, seminarier, hearingar och granska hur yttrandefriheten och öppenheten fungerar i praktiken samt att på annat sätt aktivt föra ut förbundets policy i öppenhetsfrågor; påverka politiker och andra beslutsfattare att motverka utökad sekretesslagstiftning och verka för stärkt öppenhet och yttrandefrihet samt att medverka i och initiera debatt om öppenhets- och yttrandefrihetsfrågor inom EU.

Journalistförbundet verkar aktivt och kontinuerligt för ökad öppenhet inom EU. Det internationella samarbetet sker idag på tre nivåer: globalt genom Internationella Journalistfederationen, IFJ, på europeisk nivå via European Federation of Journalists, EFJ och i Norden genom Nordiska Journalistförbundet, NJF. Journalistförbundet verkar i första hand genom EFJ som bedriver ett löpande påverkansarbete rörande offentlighet/insyn gentemot EU:s institutioner. Journalistförbundet lägger numera ner betydligt mer resurser på Europasamarbetet. Yrkesfrågor som yttrandefrihet, offentlighet, källskydd och upphovsrätt, diskuteras och avgörs numera på europeisk nivå, i EU eller i multinationella mediekoncerner.

Av Förbundsstyrelsens förslag till idéprogram under rubriken "Samarbete med andra" framgår att Journalistförbundet söker stöd och bygger allianser för att värna förbundets intressen. Såväl traditionellt fackliga frågor som journalistiska

yrkesfrågor diskuteras och avgörs på europeisk och/eller global nivå, i EU och/eller i multinationella mediekoncerner. Journalistförbundet måste vara med och påverka där besluten fattas.

Motionären framhåller att handläggningstiden är lång inom EU:s institutioner och att EU-tjänstemän överutnyttjar förordningens regel som ger möjlighet att undanta handlingar från offentliggörande. Förbundsstyrelsen konstaterar dock att Sverige skiljer sig från flertalet av EU:s medlemsländer när det gäller medborgarnas rätt att få tillgång till allmänna handlingar. Då den svenska offentlighetsprincipen bygger på svensk praxis och svensk kontext ser Förbundsstyrelsen utmaningar med att överföra principen till EU:s institutioner som styrs av beslut från 27 olika medlemsländer med helt olika syn på offentlighet. Om Journalistförbundet ska utföra ytterligare arbete för att införa svensk offentlighetsprincip är det ett arbete som måste ske på mycket lång sikt och tidigast kan ge resultat om ett par generationer.

Förbundsstyrelsen konstaterar att inskränkningar i Sveriges sekretesslagstiftning ofta motiveras med att EU eller EU-direktiv kräver dem. Detta belyste Journalistförbundet i ett debattinlägg som publicerades på DN Debatt 15 augusti 2021 under rubriken "Offentlighetsprincipen har kringskurits efter EU-inträdet". I debattinlägget konstaterar Journalistförbundet att "Förslaget motiveras, som så ofta, med att EU-förordningen kräver absolut sekretess. Mer motivering behövs inte – vad är sannolikheten att någon sätter sig in i frågan och argumenterar emot?".

Förbundsstyrelsen noterar att motionären föreslår att Journalistförbundet ska överväga hur den svenska sekretesslagstiftningen behöver förändras för att stärka en god mediebevakning och kritisk granskning av EU. Journalistförbundet verkar kontinuerligt för ökad öppenhet och offentlighet på olika nivåer för att såväl medlemmar som journalister runt om i världen ska kunna genomföra sitt arbete.

FS föreslår kongressen

att bifalla första, tredje och fjärde att-satsen och

att anse andra att-satsen besvarad.

Motion om yrkesetik

Motion 16

SJF-klubbarna Expressen, DN och Mitti

Om yrkesetiken och YEN

2016 – två beslut

2017 – ett beslut

2018 – ett beslut

2019 – fyra beslut

2020 – två beslut

2021 – två beslut

Yrkesetiken är viktigare än så.

Raden ovan är besluten tagna av Yrkesetiska nämnden, så som de redovisas på sjf.se.

Inte mycket att skryta med.

SJF är ett fack- och yrkesförbund, dvs vi ska också jobba med yrkets innehåll och utförande, sätta gränser och kanske också utvidga dem emellanåt.

Hur får vi medlemmar och klubbar att aktivt delta? Hur gör vi det bäst?

Svaren är inte givna.

En sak är dock kristallklar: Yrkesetiska nämnden tillför inget härvidlag.

Det finns redan en levande granskning av journalistiken som oftast är snabbare, mer opartisk och genomlysande. Medienämndens utslag tas också på stort allvar av alla aktörer i mediesverige.

Så är tyvärr inte fallet med Yrkesetiska nämnden. Vissa arbetsgivare förbjuder till och med sina medarbetare att lämna ut hur jobben gjorts, helt i enlighet med lojalitetskraven i lag och kollektivavtal.

Självklart måste SJF arbeta med yrkesetiken också på central nivå, men, vi som skriver den här motionen är mycket tveksamma till om Yen är den bästa formen.

Inte många bryr sig och domsluten är få, man kan med fog fråga sig vad som är fel.

Varför ligger inte den här uppgiften på vårt högsta beslutande organ mellan kongresserna, förbundsstyrelsen? Etikens skulle få en naturlig plats i SJF:s verksamhet.

Vi föreslår kongressen

att yrkesetikens plats i förbundet utreds med sikte på att få medlemmar och klubbar mer engagerade i frågorna.

att Yrkesetiska nämndens arbete pausas till dess utredningen genomförs och beslut om framtida organisation tagits.

FS yttrande över motion 16

Ända sedan YEN bildades i slutet av 1960-talet har det riktats kritik mot att det är få anmälningar till nämnden. Antalet behandlade anmälningar visar dock inte helheten av nämndens arbete.

En viktig del av nämndens arbete är att arbeta förbyggande när det gäller etik. Att förmedla kunskap kring våra regler och hålla föreläsningar och diskussioner om yrkesetiska frågor på redaktioner och journalistutbildningar.

I stadgarna för Journalistförbundet betonas det redan i § 1 Förbundets ändamål, att förbundet ska verka för en god yrkesetik.

Motionärerna ställer sig i sin motion bakom detta men ifrågasätter om just YEN är den bästa formen för detta arbete. Genom sin motion vill man få till en utredning kring yrkesetikens plats i förbundet och hur man också ska få medlemmarna engagerade i ämnet.

Detta är något som Förbundsstyrelsen stöder.

Enligt Journalistförbundets stadgar § 16 Förbundsstyrelsen moment 8 framgår att FS ska utse yrkesetisk nämnd (YEN) samt ansvara för riktlinjer för nämndens verksamhet.

Förbundsstyrelsen anser därför att YEN kan fortsätta sin verksamhet medan utredningen görs. Först därefter kan ställning tas till om det behöver göras eventuella stadgeändringar eller ändring i nämndens riktlinjer.

FS föreslår kongressen

att bifalla första att-satsen och

att avslå andra att-satsen.

Anders Forsström reserverade sig mot FS förslag till beslut om avslag på andra att-satsen och yrkade istället bifall.

Förslag och motioner om ekonomi och administration

Motion 17

Seniorjournalisterna i Sverige

Sänkt avgift för seniorer

Vid den senaste journalistkongressen 2018 beslöts att höja medlemsavgiften för seniormedlemmar med 100 procent (från 50 till 100 kr). Det har resulterat att medlemsantalet i seniorklubbarna sjunkit med nästan 300.

Många av seniorernas idag åtta klubbar i landet har råkat ut för att försök att locka tillbaka gamla förbundsmedlemmar till seniorverksamheten stupat på de dryga avgifter som de i så fall tvingas betala till förbundet.

Undersökningar av vad seniorer i andra förbund betalar för seniormedlemskap visar att Journalistförbundets senioravgift är en av de allra högsta. Det finns till och med förbund som inte tar ut någon avgift alls.

Vi är medvetna om att Journalistförbundet har en svår ekonomisk situation och tvingas som många fackförbund att skära ned på sina kostnader. Vi tror dock inte att förbundets äldsta som inte erhåller samma medlemsservice som aktiva medlemmar ska betala för en service de inte får. En uträkning av intäkterna för förbundet från seniormedlemmar mot de kostnader som seniorerna medför visar på ett stort överskott.

Vi tror att det har en viss betydelse för förbundet att den mest lojala hejarklacken finns kvar i organisationen.

Vi föreslår kongressen att förbundsavgiften för seniorer sänks till den tidigare nivån, dvs 50 kr/månad.

FS yttrande över motion 17

Förbundsstyrelsen värdesätter seniormedlemmarna och seniorklubbarnas verksamhet och förstår betydelsen av att tidigare yrkesverksamma journalister, via förbundet, har en anknytning till branschen.

Därför arbetar också förbundet aktivt med frågor som direkt berör förbundets seniormedlemmar.

Som exempel kan nämnas det arbete som pågår med att få fram upphovsrättsmedel som också seniorerna får ta del av, bland annat den särskilda seniorfond om 1 000 000 kronor från vilken enskilda seniormedlemmar och grupper av seniorer inom förbundet ska kunna söka bidrag. Arbetet läggs också på att förhandla fram förmånliga seniorförsäkringar.

Kongressen 2018 beslutade att höja seniorernas medlemsavgift från 50 till 100 kronor.

Då hade inte seniorernas avgifter höjts på 15 år samtidigt som både de direkta kostnaderna, som tidningen Journalisten och presskortet och de gemensamma kostnaderna ökat.

Journalistförbundets verksamhet är inte bara facklig utan mycket resurser läggs på yrkesfrågorna som till exempel arbetet med tryck- och yttrandefrihet, yrkesetik och värnande av offentlighetsprincipen samt internationellt solidaritetsarbete.

Alla medlemmar måste vara med och bidra till inte bara sina direkta kostnader utan även till allas gemensamma kostnader.

FS föreslår kongressen

att avslå motionen.

Motion 18

Frilans Riks

Fortsatt transparens av öronmärkt medlemsavgift i Servicebolaget

Servicebolaget, aktiebolaget som ägs av Journalistförbundet och dit alla frilansmedlemmar är anslutna, kommer att läggas ned under 2021. Istället kommer verksamheten i bolaget helt flyttas in under Journalistförbundet och Journalistförbundet Frilans.

Nedläggningen av aktiebolaget har gjorts i samråd med frilansklubben Frilans Riks då fördelarna är uppenbara: då mindre pengar behöver läggas på onödig administration kan mer läggas på att stötta frilansmedlemmarna i rollen som företagare, dels genom att ge individuell service i företagarfrågor via Frilansjouren, dels genom att erbjuda kurser anpassade till egenföretagande frilansjournalister.

Pengarna det handlar om är den del av medlemsavgiften som är – och fortsatt kommer att vara – avdragsgill.

Det finns dock en del av administrationen som Frilans Riks vill behålla: transparensen av vad dessa öronmärkta pengar går till. Detta för att berörda medlemmar inom förbundet ska ha en möjlighet att påverka hur medlen används bäst, exempelvis via Frilans Riks årsmöte.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet minst en gång om året och i samband med Frilans Riks årsmöte fortsatt redovisar hur den avdragsgilla delen av frilansarnas medlemsavgift använts.

FS yttrande över motion 18

Transparens inom en organisation är viktigt. Det stärker medlemsdemokratin och kan också öka engagemanget. Genom åren har många givande diskussioner förts på Servicebolagets styrelsemöten kring hur och till vad man bäst använder medlemmarnas pengar. När Servicebolagets lagts ner är Frilans Riks årsmöte en naturlig plats att fortsätta den diskussionen på. Redan i dag lämnar kansliet en rapport över den frilansinriktade verksamheten och sitt arbete med frilansfrågor till årsmötet och det är därför logiskt att även lämna en ekonomisk redovisning vid samma tillfälle.

FS föreslår kongressen

att bifalla motionen.

Motion 19

Journalistklubben vid SVT

SJF:s medlemsregister

Många medlemmar uppdaterar inte uppgifterna om sin arbetsplats i SJF:s register med följden att vi har svårt att få koll på vilka anställda som är våra medlemmar.

Förbundet brukar skicka påminnelser med uppmaning om att uppdatera men många gör det inte ändå och det krävs ganska många steg för att göra ändringar. När förbundet skickar påminnelser till medlemmar om att uppdatera sina arbetsuppgifter vore det bra om det redan i mejlet framgick vilken arbetsplats de har registrerat just nu.

Då påminns medlemmar när de har en felaktig uppgift registrerad. Alternativt bör det först av allt efter inloggning på SJF:s webbplats framgå vilken arbetsplats som medlemmen har registrerat.

Vi föreslår kongressen

att det i påminnelser om att uppdatera sina medlemsuppgifter anges vilken arbetsplats personen i nuläget har registrerat.

FS yttrande över motion 19

Det är viktigt, både för intresseföreningarna, klubbarna och förbundskansliet att förbundet har ett uppdaterat medlemsregister.

Därför uppmanar förbundet medlemmarna, i medlemsbrev, att själva gå in på hemsidan och ändra sina uppgifter. Medlemsbrevet är dock allmänt hållet och går ut till alla medlemmar, varför inte individuella uppgifter framgår där.

Kansliet skickar redan idag direkt riktade mejl till medlemmar med uppmaning att uppdatera uppgifter. I dessa mejl framgår personliga uppgifter som medlems-ID, medlemskategori, arbetsplats, lön/inkomst och yrke. Dessa mejl skickas dock inte ut regelbundet utan endast när kansliet ser att det är något som inte stämmer.

Det är alltså en funktion som redan finns och kan göras automatiskt.

Vi kommer att införa en rutin där individuella mejl med individuella uppgifter skickas regelbundet.

FS föreslår kongressen

att bifalla motionen.

Motion 20

Putte Salminen

Modernisera avgiftssystemet i Journalistförbundet

Journalistförbundet (SJF) är ett fack- och yrkesförbund för både anställda och frilansar. Men det är uppenbart att strukturen för hur verksamheten ska bedrivas och finansieras emanerar i en verksamhet för anställda. Idag finns det sex olika avgiftsintervall för anställda respektive frilansar. Fakturorna kommer månadsvis. Det innebär sannolikt en onödig och kostsam administration för förbundet.

Samtidigt är bara en mindre del av avgiften för frilansar avdragsgill. Hos BLF Fotograferna och Svenska Fotografers Förbund är allt utom 100 kr i en föreningsavgift avdragsgill per år för den som är företagare. Det är ditåt SJF måste om man ska locka nya frilansmedlemmar. Det går att göra utan att förbundets ekonomi påverkas negativt. SJF och BLF Fotograferna har ett samarbetsavtal och en avsiktsförklaring som går ut på att det från 2022 skapas en riksklubb för fotografer inom förbundet. En förutsättning för det är att avgifterna inom SJF ses över.

Det är förhållandevis dyrt att vara med som frilans i förbundet om man jämför med vad en anställd betalar och vad konkurrerande frilansorganisationer tar ut. För att vara med i BLF Fotograferna betalar man 2 400 kr per år och i Svenska Fotografers Förbund kostar det 2 120 kr. Moms tillkommer förutom för föreningsavgiften på 100 kr.

Det är också en avgörande skillnad i att vara frilans (företagare) och att vara anställd. Kollektivavtalet ser till att du som anställd får trygghet, höjd lön, försäkringar och utbildningar. I en anställning har du i princip hela förbundets verksamhet bakom dig.

Som frilansande företagare satsar du egna pengar på att skaffa utrustning, kontor, kunder och du får bara de uppdrag och inkomster du själv skapar genom ditt företagande. Det är ett annat risktagande än att vara anställd. Samtidigt har en företagare inte de fackliga behov som en anställd har. Det är dags att modernisera medlemsavgifterna i SJF.

Jag föreslår kongressen

Att minst 90% av avgiften för frilansar ska vara avdragsgill. (Idag är serviceavgiften genomgående 46,43 % av hela avgiften.)

Att ändra avgiftstrappan så att det blir färre steg.

Att den som anlitar egenanställningsföretag får välja medlemsform: anställd eller frilans

Att medlem får betala avgiften med andra intervaller än dagens. (Företagare vill oftast ha så få verifikationer som möjligt.)

FS yttrande över motion 20

Precis som motionären skriver är Journalistförbundet ett fack- och yrkesförbund för anställda och frilansande journalister och just detta är i detta sammanhang en viktig skillnad mot andra frilansorganisationer.

Journalistförbundet har en förhållandevis stor verksamhet för frilansar i deras egenskap av egenföretagare. Det handlar om rådgivning och hjälp i egenföretagarfrågor samt en stor kursverksamhet som riktar sig just till frilansars verksamhet och är kostnadsfri för frilansande medlemmar. Denna del anses, ur ett skatterättsligt perspektiv, vara en tjänst som förbundet tillhandahåller frilansmedlemmar och som frilansen betalar en serviceavgift för.

Frilansande medlemmar betalar således en medlemsavgift till kollektivet för den fackliga verksamheten och arbetet med yrkesfrågorna som till exempel tryck- och yttrandefrihetsfrågor, yrkesetik, värnande av offentlighetsprincipen, arbetet mot hat och hot samt en serviceavgift till rådgivnings- och kursverksamheten.

Sammantaget ska den totala avgiften motsvara det som en anställd medlem betalar, det ska alltså inte vara någon skillnad mellan frilans och anställd.

Uppdelningen har hittills varit 53,6 procent i förbundsavgift och 46,4 procent i serviceavgift.

Serviceavgiften är avdragsgill för egenföretagare och skatteeffekten på den delen gör att frilansen betalar en avgift som är i nivå med en anställd.

Ur ett skatterättsligt perspektiv är det viktigt med gränsdragningen mellan den fackliga verksamheten och rådgivnings- och kursverksamheten. Om förbundets skulle ta ut en för hög serviceavgift i förhållande till tjänsten skulle frilansmedlemmen kunna få problem med att kunna få avgiften avdragsgill.

I förbundsstyrelsens förslag till nya avgifter finns dock ett förslag till en höjning av andelen som är serviceavgift. Andelen föreslås bli 66 procent mot tidigare 46,4 procent. Förslaget har föregåtts av en utvärdering av fördelningen mellan facklig verksamhet och särskild egenföretagarverksamhet. Bland annat har arbetad tid på respektive facklig- och egenföretagarverksamhet uppskattats och förbundsstyrelsen har då sett att en omfördelning är möjlig. Hur stor andel serviceavgiften bör utgöra ska alltid utredas och utvärderas så att den kan motiveras, och den kan komma att förändras över tid.

I samband med översynen av avgifterna inför kongressen finns i förbundsstyrelsens förslag också att avgiftstrappan minskas till fyra steg, istället för fem som gällt under den gångna kongressperioden.

Förbundet har en grupp frilansmedlemmar som inte är egenföretagare. Dessa medlemmar har inte möjlighet att dra av serviceavgiften. Det här är något som förbundsstyrelsen har noterat och utreder hur frilansmedlemmar utan företag ska registreras så att avgiften inte blir högre än för frilansmedlemmar med eget företag.

Medlemsavgifterna ska alltid ses över inför varje kongress både vad gäller nivå och fördelning mellan medlemsavgift och serviceavgift för frilansande medlemmar. Avgiftssystemet utvärderas också utifrån möjligheten att rationalisera det administrativa arbetet.

Att ändra intervallerna, till färre än en gång per månad, för avisering av serviceavgiften skulle kunna leda till mer administration istället för mindre. En årsinbetalning leder till ett manuellt avräkningsförfarande och förbundets avgiftsmodell, med en avgiftstrappa, kan innebära att avgifterna varierar, under till exempel ett år, beroende på om inkomsten varierar. Avgiften kan då behöva justeras under löpande inbetalningsperiod.

Detta betyder dock inte att rutinerna för avgiftsdebitering inte ska ses över och effektiviseras. Förbundsstyrelsen ställer sig därför positiv till att under kommande kongressperiod utreda om intervallerna för avisering av serviceavgiften skulle kunna minskas.

FS föreslår kongressen

att bifalla andra att-satsen,

att avslå första att-satsen och

att anse att-satserna tre och fyra besvarade.

Motion 21

Björn Söderlund

Vetenskaplig ackreditering, alternativt utfärdande av Letter of Assignment

Bakgrund

Det här förslaget utgår ifrån mina egna erfarenheter som journalist då jag känner att de vetenskapliga institutionerna omgärdar sig med en så hög grad av rigiditet att de inte gärna samarbetar utanför den egna sfären. Uttrycket "kunskapsresidens" sätter fingret på vad det är. Och det är inte alla som har haft förmånen att ha trängt igenom den barriären. Det borde vara lättare för vilken seriöst arbetande journalist som helst att samarbeta i frågor som rör vetenskaplig journalistik och vetenskaplig publicering.

Exempel

Under det journalistiska arbetet då jag använt mig av Wikimedia som öppen källa, fick jag upp ögonen för "Wiki Loves Earth", en av världens största internationella fototävlingar nu under våren. Det är där jag har hämtat idén om ett "Letter of Assignment" som de har implementerat i sin organisation och som för många journalister skulle vara ett mycket användbart verktyg kan jag tänka.

Nu är den svenska delen av tävlingen avgjord och där har jag gjort avtryck med mina fyra vinnande bilder: "Sexfläckig bastardsvärmare", "A great tiger moth on glass", "Goldfinch" och "Reproductivity". De liksom övriga 11 fotobidrag kommer att få vara med i den internationella tävlingen med bidrag från över trettio länder: "Wiki Loves Earth".

https://commons.wikimedia.org/wiki/Commons:Wiki_Loves_Earth_2021_in_Sweden/Winners

Det första exemplet rör en för vetenskapen ännu inte beskriven organism som jag stött på under det journalistiska arbetet, och här gäller det inte att återge något som andra kommit fram till utan helt egna rön som skall publiceras vetenskapligt. Det är där man kan behöva stöd från sin organisation. En grundregel inom all forskning är att när ett resultat av en undersökning framläggs, skall det som en opponent eventuellt ifrågasätter kunna vederläggas med den bevisföring det gäller i det aktuella fallet. Den rätten är så självklar att det närmast är ett axiom. Men den rätten har forskningen i Sverige frankt förvägrat mig. Och då fick jag inte ens stöd från min egen organisation vars syfte är att främja journalistik. Det avgörande beviset jag har är ett DNA-prov som inte får vederbörlig labb-resurs därför att, inte en utan flera vetenskapliga institutioner inklusive åtminstone ett universitet, inte låter mig betala för den. Än mindre få analysen genomförd. Pengarna det handlar om är ett par tusen kronor.

Det andra exemplet då? Hur påverkar det min journalistik, jo, i fototävlingen blev t ex bilden "The underwater signaling of a spawning treefrog"

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_underwater_signaling_of_a_spawning_treefrog.tif

inte antagen därför att bildtexten som handlade om "interferens" var för teknokratisk. Den fick stryka på foten för den snarlika men sämre bilden "Reproductivity" där man slaviskt följer devisen om att enkelhet är det som bäst går hem hos "folk". Detta fastän den icke antagna bilden, inte bara var bättre rent fotografiskt utan också röjde ett beteende rent visuellt i bilden och som ställer frågor som vetenskapen kanske inte kan ge svar på! En betydligt mer fängslande och intresseväckande bild, förutom sina rent fotografiska företräden. Och som bygger på iakttagelser som jag gjorde under själva fotograferandet. Där skulle en "kvalitetsstämpel" vara det som gör nödvändig skillnad!

Detta är samtliga bilder som jag skickade in till tävlingen, inalles 40 bilder. Och där finns flera sådana bilder som i exemplet som bara ropar efter den föreslagna ackrediteringen:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Collection_of_Bj%C3%B6rn_S%C3%B6derlund_WIKI_LOVES_EARTH_-21_Contest

Rådande policy

Från högsta ort på Journalistförbundet har jag fått höra att det inte finns någon mekanism för detta och att man inte kan hjälpa mig med en rekommendation eller liknande. Och då har arbetet genast kommit att stoppas. Det har till och med hänt att den juridiska expertisen på förbundet, efter att först inte ha svarat på brev, tagit den andra partens parti - en institution i vetenskapens tjänst. Detta kan upplevas väldigt frustrerande. Särskilt som man förväntar sig att den administration man understödjer genom sina medlemsavgifter skall hjälpa en, inte stjälpa en.

Det internationella presskortet hjälper föga här har erfarenheten visat.

Där stadgas att IFJ - International Federation of Journalists – och EFJ – European Federation of Journalists - som Svenska Journalistförbundet är fullvärdig medlem i, att varje ansluten facklig organisation skall bistå med hjälp i tryckfrihetsrättsliga frågor och där yttrandefriheten kränks. Och bistå bäraren av det internationella presskortet med all den hjälp som hans uppdrag kräver:

"The undersigned certifies that the holder of this international press card is a professional journalist and request all authorities with its institutions, as well as the members of the affiliated organizations of journalists, with courtesy extend to the holder every assistance in the performance of his or her mission."

Och så sker också; men uppenbarligen inte här i landet, anmärkningsvärt nog ej heller för moderförbundets medlemmar. Utan för journalister från andra länder!?

Hur

Mitt förslag är att Svenska Journalistförbundet introducerar instrumentet: "Vetenskaplig ackreditering" efter den modell som Wikimedia har med sitt verktyg "Fotoackreditering", med ett Letter of Assignment - uppdragsbrev - utformat på ett lämpligt sätt. Det kan förslagsvis ske under medverkan med auktorer från t.ex. Vetenskapsakademien, Nobelstiftelsen eller Statens vetenskapliga råd. Och som ger legitimitet efter granskning åt det uppdrag som innehavaren har eller arbetar med. En ackreditering eller en "kvalitetsstämpel" som är en slags värdemätare på att innehavaren stöder sig på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i sitt arbete. Och att han också förbinder sig att göra det.

Genomförande

I ett första led i att genomföra detta kan man tänka sig att ackrediteringen sker helt på frivillig väg av någon erfaren men samtidigt engagerad journalist/forskare som knyts till programmet initialt för att genomföra detta på SJF.

Det finns säkert på förbundet redan upparbetade kanaler till forskarsamhället för att kunna stimulera uppstarten av en sådan organisation för ackreditering. En modell som skulle kunna kopieras också av andra länder och att man härifrån uppmuntrar en sådan kunskapsöverföring.

Man kan också finansiera systemet med en avgift som tas ut liksom med det internationella presskortet och med ett belopp som är i paritet med presskortets. Senare med en prisdifferentiering för dokument av lite skiftande karaktär, d.v.s. grad av "Assignment".

Dokumentmallar och utförande från Wikimedia som exempel:

<https://se.wikimedia.org/wiki/Fotoackreditering/intyg>

Detta skrivet av en journalist som har stött på ett behov som kanske borde kunna tillgodoses.

Jag föreslår kongressen

1. Att kongressen beslutar att SJF efter förebild från bl a Wikimedia skall kunna utfärda ett "Letter of Assignment", ett uppdragsbrev för att underlätta kontakten med de vetenskapliga institutionerna. Och ge företräde där.
2. Att kongressen beslutar om att SJF efter förebild från bl a Wikimedia skall kunna utfärda "Vetenskaplig ackreditering" för att underlätta kontakten med de vetenskapliga institutionerna. Och ge företräde där.

FS yttrande över motion 21

I motionen lyfter motionären fram ett problem med att kunna utföra sitt arbete i att få kontakt med bland annat vetenskapliga institutioner och anser att förbundet bör

kunna underlätta detta genom att vid behov utfärda en form av uppdragsbrev samt en "vetenskaplig ackreditering".

I dag finns två olika presskort som förbundet erbjuder sina medlemmar. Dels ett som visar att man är journalist och medlem i Svenska Journalistförbundet, dels ett internationellt presskort som ges ut av de internationella samt europeiska journalistorganisationerna IFJ och EFJ, där Journalistförbundet är medlem.

Vid utfärdandet av det svenska presskortet ingår det i medlemskapet att man som journalist också ställer sig bakom att man följer förbundets etiska regler.

Vid behov kan kansliet även ge ett intyg på engelska om att man är medlem i Journalistförbundet.

Dessa olika handlingar godtas som regel när man utför sitt arbete som journalist.

Om dessa inte skulle godtas kan mycket väl någon form av "uppdragsbrev" underlätta arbetet.

Ett sådant brev kräver bedömning av en enskilds kompetens och det är något som ligger utanför förbundets kompetens och verksamhetsområde.

En form av uppdragsbrev bör kunna tillhandahållas från uppdragsgivaren/ansvarig redaktion.

Allmänt kan också sägas att om man som medlem anser sig blivit illa behandlad av personal på kansliet så kan man självklart vända sig till kansliledningen och påtala detta.

FS föreslår kongressen

att avslå motionen.

Motioner om upphovsrätt

Motion 22

Frilans Riks

En upphovsrätt som säkrar frilansarvoden, anställningar och journalistiken

Våren 2019 antog EU-parlamentet, efter hårda diskussioner och trots starka påtryckningar från piratpartier och inte minst plattformsjättar som Google och Facebook, ett nytt upphovsrättsdirektiv – även kallat DSM-direktivet.

Direktivet är nu under implementering i svensk lagstiftning.

En promemoria skulle lagts fram redan för ett år sedan – men det är när den här motionen skrivs i augusti 2021 ännu inte gjort – för att därefter skickas på remiss innan beslut fattas i riksdagen.

Detta innebär att det finns tid för att intensifiera ansträngningarna att påverka skrivningarna i svensk upphovsrättslagstiftning som leder till förbättringar för såväl frilansar som anställda, liksom för journalistiken i sig.

Mycket står på spel och politikerna måste fås att förstå att direktivet rätt implementerat i den nationella lagstiftningen medför en rimlig kompensation till upphovsrättshavarna och därmed nya pengar och resurser till kvalitativ journalistik.

I direktivet är speciellt tre artiklar angelägna för journalistkollektivet: artiklarna 15, 17 och 18.

Det är viktigt att skrivningarna i de tre artiklarna utformas på sådant sätt att lagstiftningen försvarar och svarar upp mot den samhällsviktiga funktion regeringen slagit fast att landets journalister har.

Därför måste skrivningarna i:

***artikel 15** – om att plattformarna mot en licensavgift får använda utdrag ur nyhetstexter – omöjliggöra att techjättar som Google och Youtube kan spela ut olika medieföretag mot varandra utan att avtal mellan medieföretag och techjättarna i stället regleras via en kollektiv förvaltningsorganisation som ser till att inkomsterna även tillkommer upphovsrättshavarna,

***artikel 17** tvinga videodelningsplattformar som Youtube att dela med sig av sina mycket stora inkomster från bland annat filmer som läggs ut på plattformarna,

***artikel 18 formuleras så att** oavsett vilka avtal frilansare och andra ingått med medieföretag ska ersättningen för texter och bilder stå i proportion till omfattningen av användningen; liksom att medieföretagen åläggs en rapporteringsskyldighet om hur material används.

Vi föreslår kongressen

att ge förbundet i uppdrag att intensifiera både det egna arbetet och arbetet tillsammans med andra upphovsrättsorganisationer så att skrivningarna i ovan nämnda artiklar i EU:s upphovsrättsdirektiv formuleras på ett sådant sätt att de säkrar dels en rimlig kompensation till upphovsrättshavarna, dels en rättvisare fördelning mellan uppdragsgivare, uppdragstagare och anställda av de intäkter som upphovsrättsligt skyddade verk genererar online.

FS yttrande över motion 22

Den verksamhet som beskrivs i motionen har sedan hösten 2018 bedrivits av förbundet: Tjänstemän på förbundet har flera gånger i månaden, sedan hösten 2018, haft kontakt med företrädare för justitiedepartementet. Förbundet har också regelbundet deltagit i arbetet inom ramen för den expertarbetsgrupp som justitiedepartementet har knutit till sig. Därtill har såväl tjänstemän som FS-ledamöter deltagit i olika möten inom ramen för Bonus Copyright Access respektive Bildupphovsrätt Sverige om den kommande implementeringen. En konkret fråga som förbundet redan drivit med andra upphovsmannaorganisationer knutna till Bonus Copyright Access och Bildupphovsrätt Sverige, är att det ska införas krav på avtalslicens och kollektiv förvaltning när det gäller införandet av direktivets bestämmelse om presspublikationer (artikel 15).

Ytterst avvaktas nu justitiedepartementets kommande departementspromemoria som är planerad att offentliggöras under hösten 2021, en promemoria som skjuts upp i närmare ett år, en promemoria som kommer att innehålla ett första preliminärt förslag hur direktivet ska införas i svensk lag.

När väl denna promemoria blivit offentlig kommer förbundet att analysera förslagen och formulera ett remissvar. I övrigt kommer förbundet själv och tillsammans med de upphovsmannaorganisationer där vi är medlemmar att intensifiera påverkansarbetet. Ett stort antal möten om direktivet är för övrigt redan inplanerade inom ramen för Bonus Copyright Access och Bildupphovsrätt Sverige.

Det aktuella direktivet är dock inte enbart en frilansfråga utan även anställda medlemmar berörs. Det bör vidare påpekas att i förbundets arbete med detta direktiv så handlar det inte heller om att enbart driva rättighetshavaraspekten. Även de yttrandefrihetsrättsliga frågorna måste tas i beaktande, inte minst gäller detta den kontroversiella artikel 17, om videodelningstjänster, som just utifrån ett yttrandefrihetsrättsligt perspektiv kritiserats.

Det som står i motionen om "intäkter som upphovsrättsligt skyddade verk genererar online" kan vara relevant gentemot aktörer som Google och Facebook, men denna form av betalning baserad på inkomster eller trafik på till exempel enskilda artiklar eller bilder på en webbplats har förbundet sedan tidigare ställt sig avvisande till som princip när det gäller hur traditionella medieföretag ska betala för sin upphovsrättsliga användning; det är självklart att en journalist ska ha betalt om

inslag läggs på till exempel Sveriges Radios hemsida oavsett om antalet lyssnare/tittare är många eller få.

FS föreslår kongressen

att anse motionen besvarad.

Motion 23

Frilans Riks

Utökad utredning till ALIS för inkassering av upphovsrättsersättningar

Kampen mot fulavtal är en av de största frågorna för både enskilda frilansar och Frilans Riks. Det har blivit allt svårare att hävda sina rättigheter mot oskäligen avtal och mot återpubliceringar utan ersättning. Frilanssegrarna är få, medan uppdragsgivarna ligger steget före genom att utnyttja en svag upphovsrättslagstiftning och ett splittrat frilanskollektiv.

ALIS är en av fyra upphovsrättsliga förvaltningsorganisationer som Journalistförbundet är medlem i som frilansar inom "ord-området" – som skriver artiklar eller annat textmaterial – kan ansluta sig till. En del av ALIS verksamhet är att verka för att licensering sker genom kollektiva avtal, så kallade avtalslicenser

ALIS kan även serva anställda medlemmar i förbundet när det gäller material som skrivits vid sidan av anställningen. Därmed fyller ALIS en viktig funktion för att inkassera och betala ut ersättningar till medlemmar i förbundet.

Vid förra kongressen motionerade Frilans Riks om utökade resurser till ALIS. Sedan dess har stiftarorganisationerna lånat ut pengar till ALIS, som inlett förnyelsen av IT-systemet och blivit ett vassare verktyg för att bevaka och inkassera upphovsrättsersättningar.

Nu är det dags att ta nästa steg.

I våra samtal med företrädare för ALIS har vi kommit fram till att det inte minst för frilansar finns goda möjligheter att genom organisationen förbättra möjligheten till upphovsrättsersättning, allra helst genom kollektiva överenskommelser. Avtal som även skulle stärka såväl upphovsrätten som ALIS ställning.

Journalistförbundet administrerar självt betydande upphovsrättsersättningar. Kan det vara rationellt för förbundet och gynnsamt för medlemmarna att lägga delar av den administrationen i ALIS? Journalistförbundet bör undersöka möjligheterna för detta.

Vidare har EU-parlamentet beslutat om ett nytt upphovsrättsdirektiv – det så kallade DSM-direktivet – som nu är på väg att implementeras i svensk lagstiftning. Direktivet stipulerar att ersättningen för texter och bilder ska stå i proportion till

omfattningen av användningen, och att medieföretagen ska rapportera om hur material används.

Journalistförbundet bör dels undersöka om ALIS kan företräda sina medlemmar när deras texter vidareanvänds eller säljs vidare, dels undersöka om ALIS kan förhandla och administrera dessa medel för sina medlemmar och se till att inkomsterna tillkommer upphovsrättshavarna.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet utreder om det genom ALIS går att förbättra möjligheten till upphovsrättsersättning för frilansar, allra helst genom kollektiva överenskommelser,

att Journalistförbundet utreder om det vore gynnsamt och rationellt ur ett förbunds- och medlemsperspektiv att delar av förvaltningen av de betydande upphovsrättsersättningar som idag sköts av förbundet istället administreras av ALIS,

att Journalistförbundet utreder om och hur ALIS kan användas för att försäkra att de ersättningar som det nya upphovsrättsdirektivet leder till på bästa sätt kommer upphovsrättspersonerna till godo.

FS yttrande över motion 23

De upphovsrättsinkomster som kommer förbundet centralt till godo gäller medel dels från föreningen Bonus Copyright Access (BCA), dels från föreningen Copyswede. Dessa medel används av förbundet i huvudsak till olika stipendier. I fallet med pengar från BCA som gäller bilder (fotografier och teckningar) används dock sedan cirka 15 år en stor del av dessa inkomster för individuell fördelning till fotografer och illustratörer, en verksamhet som administreras av föreningen Bildupphovsrätt Sverige. Föreningen Copyswede (som i huvudsak hanterar pengar till musiker/låtskrivare och upphovsmän inom filmbranschen inklusive TV-serier) betalar också i viss utsträckning ut individuell upphovsrättsersättning till vissa TV-journalister som är programledare. Den hantering av kollektiva upphovsrättsmedel som organisationerna ALIS, Copyswede och Bildupphovsrätt Sverige ägnar sig åt är i form av så kallad individuell fördelning, det vill säga det handlar inte om att pengarna betalas ut i form av stipendier, en verksamhet som ju däremot förbundet ägnar sig åt.

Frågan om att ändra den nuvarande hanteringsordningen av Bonus-medlen när det gäller de inkomster som avser kopiering av artikeltexter, det vill säga att gå från en stipendieordning till individuell fördelning, kräver flera överväganden. Ska en sådan förändring bara gälla den andel av Bonus-medel som gäller frilansar? Ska den andel av Bonus-medlen som gäller anställda (cirka 75 procent av pengarna) fortsätta att hanteras som idag, det vill säga i form av stipendier? Ska en sådan överföring till ALIS bara gälla Bonus-medel för journalister; borde inte övriga textorganisationer – författare och läromedelsförfattare – göra likadant?

Att behålla nuvarande stipendieordning som sådan men att administrativt bara flytta den från förbundet till en upphovsrättsorganisation, till exempel ALIS, fyller däremot ingen funktion som förbundsstyrelsen bedömer det. Om dessa pengar ska hanteras utanför förbundet så måste det rimligen innebära att pengarna ska fördelas individuellt, inte genom stipendier.

Hitintills har förbundets inställning varit den att den absoluta merparten av förbundets medlemmar har större nytta av att Bonus-medlen, i den del det gäller kopiering av texter, betalas ut genom stipendier än att pengarna betalas ut i form av individuell fördelning. Det finns en risk att de belopp som kommer att betalas ut vid individuell fördelning blir ganska låga, under 1.000 kr per år/person, och att många medlemmar inte kommer att få någon ersättning alls, på grund av att de skrivit för få artiklar.

Även i ljuset av ett kommande införande av det EU-direktiv som nämns i motionen kan såväl ALIS som andra upphovsrättsorganisationer där förbundet är medlemmar – Bonus Copyright Access, Copyswede och Bildupphovsrätt Sverige – fylla en funktion, men på lite olika sätt. Det kan dels gälla i relation till eventuellt kommande regler mot oskäligen avtal, dels också i relation till bestämmelserna om presspublikationer och videodelningstjänster.

En översyn av dagens rutiner kräver också att lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt tas i beaktande.

Icke desto mindre behöver de frågeställningar som behandlas i motionen utredas gentemot alla de fyra upphovsrättsorganisationer där förbundet är medlem.

FS föreslår kongressen

att bifalla motionen.

Motioner om kompetensutveckling

Motion 24

Agne Eklund

Stoppa Stockholmsfixeringen och vidga möjligheten till FOJO-antagning

Jag är medlem i SJF sedan 1990 och en stolt sådan. Dock har jag ej erbjudits plats på en endaste kurs på Fojo sedan 2008. Varje vår och höst gör jag ansökningar men de passerar icke bönhörda. Ibland verkar det som att endast journalister i större tidningar på landets stora orter får förtur och en person i diasporan passerar ohörd. Jag anser därför att antagningen till Fojo skall breddas och att jag som varande betalande medlem sedan 1990 skall ha en ärlig chans att antas till en kurs på Fojo. Kravet på att vi som medlemmar skall bo på hotell i Kalmar borde slopas och det gamla internatet återinföras då detta vore mer jämlikt och demokratiskt gentemot alla medlemmar som kämpar för brödfödan varje dag, utanför tullarna...!

Jag föreslår kongressen att intagningen till FOJO breddas och därmed demokratiseras!

FS yttrande över motion 24

Fortbildningen för journalister FOJO bildades 1972 och löd då under Kulturdepartementet.

Redan från början spelade Journalistförbundet en aktiv roll bland annat genom att vara representerat i styrelsen.

Med tiden ansågs det inte bra att Kulturdepartementet hade ansvar för FOJO utan verksamheten kom från 2013 att istället bli en del av Linnéuniversitetet i Kalmar/Växjö.

Under en övergångsperiod var förbundet fortfarande representerat i styrelsen men från 2019 inleddes FOJO helt i universitetet och tillhör idag Linnéuniversitetets fakultet för konst och humaniora.

Journalistförbundet har sedan dess ingen representation kvar, det är FOJOs ledningsgrupp som tillsammans med universitetets och fakultetens ledning som har ansvar för FOJO och därmed ytterst är de som beslutar om antagningskriterier med mera.

Vi känner inte igen motionärens beskrivning att större redaktioner eller orter ges förtur. Journalistförbundet har alltid arbetat för att intaget till kurserna ska vara brett och gälla alla redaktioner och även frilansjournalister samt arbetssökande.

Förbundet har också ett FOJO-stipendium om 1000kr per kursdag för frilansjournalister och arbetsökande som har blivit antagna till de avgiftsfria kurserna på FOJO,

FS föreslår kongressen

att anse motionen besvarad.

Motion 25

Frilans Riks

Pengar till kompetensutveckling

Den ekonomiska kris vi sett till följd av pandemin har visat på behovet av kompetensutveckling, dels som ett sätt att ta vara på den tid som finns när eller om uppdrag sinar men framför allt för att bredda kompetenserna och stå bättre rustade inför en förändrad arbetsmarknad när vår bransch genomgår en strukturrationalisering.

SJF har skapat Servicebolaget (i dag Journalistförbundet Frilans) för att frilansjournalister behöver kompetensutveckling på samma vis som anställda men hittills har förbundet inte sökt pengar utifrån för att kompetensutveckla sina medlemmar.

Bland de organisationer som utlyser pengar för kompetensutveckling, och som länge gjort så, finns Svenska ESF-rådet – den statliga myndighet som hanterar medel från Europeiska socialfonden. Till följd av krisen har Svenska ESF-rådet gjort en ny utlysning och TCO har tillsammans med LO lobbats för att deras omställningsorganisationer ska kunna söka. Det här är kompetensutvecklingspengar som borde kunna gagna såväl anställda som frilansar inom Journalistförbundet.

Andra förbund inom TCO (exempelvis Teaterförbundet) har redan tidigare år ansökt om, och fått beviljat pengar från ESF.

För en ansökan krävs samverkan med andra aktörer och en analys av behoven inom branschen. Att analysera behoven av kompetensutveckling nu och framöver torde, oavsett om ansökan godkänns eller inte, gynna förbundet på längre sikt och kunna utgöra en grund för att söka medel även på annat håll.

Vi föreslår kongressen

att förbundet ser över möjligheten att ansöka om medel från den pott Svenska ESF-rådet kommer att utlysa med anledning av pandemin och som kan sökas under 2021–2023,

att förbundet ser över varifrån det är möjligt att söka pengar för att kompetensutveckla sina frilansmedlemmar på längre sikt.

FS yttrande över motion 25

Kompetensutveckling för frilansar är en mycket viktig fråga. Detta eftersom uppdragsgivare sällan eller aldrig är intresserade av att bekosta utbildning för de frilansar man anlitar.

När det gäller förbundets arbete görs mycket redan i dag. Frilansar och andra medlemmar kan söka både renodlade kompetensutvecklingsstipendier där man själv styr över upplägget och riktade stipendier för kurser kring till exempel säkerhet. I dag delar förbundet ut cirka åtta miljoner kronor årligen till kompetensutveckling och förhoppningen är att den summan ska öka de kommande åren. En stor del av den summan går redan i dag till ansökningar från frilansar. Journalistförbundet Frilans tipsar också regelbundet om stipendier som de tror passar frilansmedlemmar även om det är andra organisationer och huvudmän som står bakom dessa.

Men det går alltid att göra mer och därför är vi positiva till motionens anda. Vi tror dock att det är dumt att låsa sig till den coronainriktade utlysningen eftersom det efter kontakt med ESF-rådet visar sig att det finns flera olika utlysningar som skulle kunna passa både förbundets frilansar och Journalistförbundet Frilans arbetssätt.

När det gäller den andra att-satsen har kansliet redan nu ögonen öppna för och är positiva till externa samarbeten, men projekt bekostade av ansökta medel från fonder och andra typer av satsningar kräver också mycket tid och resurser. Journalistförbundet Frilans anordnar också många kurser på egen hand som kräver en betydande arbetsinsats. Vi tror därför inte att det skulle gynna medlemmarna att kansliet ska lägga tid på aktivt leta upp ytterligare nya externa samarbeten innan man har uttömt möjligheterna kring användande av utlysningar från ESF-rådet. Då skulle den nuvarande kursverksamheten med stor sannolikhet bli lidande.

FS föreslår kongressen

att uppdraga åt förbundsstyrelsen att tillsammans med Frilans Riks se över möjligheterna att ansöka om medel från Svenska ESF-rådets olika utlysningar och

att avslå motionen.

Motion 26

Journalistklubben vid SVT

Erbjud utbildning om kollektivavtalet till alla chefer med personalansvar inom media

Precis som vi förtroendevalda behöver förstå och lära oss vad som står i kollektivavtalet så behöver arbetsgivaren se till att cheferna har tillräckliga kunskaper för att kunna göra sitt jobb.

Vi ser att gång efter annan så är det uppenbart att många chefer har långt ifrån nödvändiga kunskaper vad gäller det som står i kollektivavtalet.

Vi föreslår kongressen

att förbundet bildar en arbetsgrupp som ska ta initiativet till ett partsgemensamt arbete i syfte att höja kunskapen i chefsleden för att slippa onödiga tvister och förhandlingar om saker som redan är reglerade i ett kollektivavtal.

FS yttrande över motion 26

Förbundsstyrelsen delar motionärernas bild av att ökad kunskap och förståelse för kollektivavtalet bland chefer skulle leda till färre tvister och förhandlingar och att det finns ett behov av utbildningsinsatser riktade mot chefer.

Genom åren har förbundet och Medieföretagen genomfört en rad partsgemensamma utbildningsinsatser där både förtroendevalda och chefer varit inbjudna och förbundsstyrelsen ser ett värde i att klubb och företag är med på samma utbildningar och hör samma saker, så att de sedan har en gemensam grund att jobba vidare med lokalt.

Hittills har dessa partsgemensamma utbildningar framför allt berört löneprocessen och arbetsmiljöområdet, men det har även genomförts en rad partsgemensamma företagskurser för chefer och förtroendevalda om lag och kollektivavtal. Oftast sker dessa som del i en uppgörelse kring en tvist och det vore självklart bättre om insatsen kom proaktivt.

Det borde vara en självklarhet i all chefsintroduktion på alla arbetsplatser att det ges utbildning i relevant lagstiftning och kollektivavtal. När det gäller chefsutbildningar är det dock primärt Medieföretagens och deras medlemsföretags ansvar. Klubbar kan i MBL-förhandlingar om chefstillsättningar även efterfråga att cheferna får adekvat utbildning.

Däremot tar förbundet gärna initiativ till partsgemensamma utbildningar efter behov och önskemål från klubbarna. Att dessa blir av bygger dock på att även företagen och cheferna ser nytta med sådana utbildningar, varför någon typ av påverkansarbete från fackligt håll kan vara nödvändigt. Förbundsstyrelsen anser dock att just en arbetsgrupp inte nödvändigtvis är bästa vägen att nå det mål vi gemensamt har, utan påverkansarbetet bör ske kontinuerligt både genom att lokala

klubbar hör av sig till kansliets kursverksamhet vid behov så att förbundet kan inleda en dialog med Medieföretagen om behov av gemensamma eller separata utbildningsinsatser utifrån varje företags behov.

FS föreslår kongressen

att anse motionen besvarad.

Motioner om frilansars arbetsvillkor

Motion 27

Frilans Riks

En gemensam arvodeskampanj för bättre arvoden

Frilans Riks – med drygt 1 750 medlemmar i förbundet – har nyligen inlett en arvodeskampanj. Ambitionen är förstås bättre frilansarvoden, men även att säkra journalisters villkor generellt. Dumpade frilansarvoden fungerar nämligen som en press nedåt också av de anställdas löner och villkor. Något ingen journalist tjänar på.

Kampanjen har också goda möjligheter att rekrytera nya medlemmar bland idag oorganiserade frilansar.

För att sätta press bakom orden och för att kampanjen ska bli lyckosam behöver samarbetet fördjupas och förstärkas mellan Frilans Riks, landets arbetsplatsklubbar och förbundets kansli.

Frilans Riks resurser för fackligt arbete är dock begränsade. Våra förtroendevaldas kapacitet och möjlighet att på egen hand administrera och driva en sådan här arvodeskampanj är otillräckliga. Detta är en av de viktigaste kampanjerna för frilansmedlemmar i Journalistförbundet någonsin. Därför behövs en kraftsamling av såväl Frilans Riks, förtroendevalda på arbetsplatserna, som förbundskansliet.

Vi föreslår kongressen

att ge förbundet i uppdrag att ge Frilans Riks det stöd och de resurser som kommer att krävas för att fortsätta den redan inledda arvodeskampanjen.

FS yttrande över motion 27

Arvoden är precis som löner för anställda en viktig fråga som vi måste ta på allvar. Förbundsstyrelsen ser därför mycket positivt på att kampanja för bättre arvoden och är positiva till att Frilans Riks har dragit igång ett nytt sådant arbete. Det känns självklart att hela förbundet stöttar det här initiativet och även fortsättningsvis kommer att göra det. Ett arbete där förbundskansliet är involverat har redan inletts och vi ser ingen anledning till att inte stötta det även fortsättningsvis.

Personal från förbundets kansli och Frilans Riks styrelse tog gemensamt fram en första plan i juni för hur arbetet ska kunna bedrivas gemensamt kring arvoden. Nästa steg är även att involvera flera arbetsplatsklubbar.

Det finns en stor förståelse för att Frilans Riks har begränsade resurser vad gäller både ekonomi och administration. Förbundsstyrelsen är öppna för att, precis som tidigare, stötta den här typen av initiativ på det sätt som är möjligt utifrån

förbundets personal- och ekonomiresurser. Resurser som kan gå till såväl frilans- som arbetsplatsklubbar samt deras sektioner.

FS föreslår kongressen:

att anse motionen besvarad.

Motion 28

Frilans Riks

Kollektivavtal för egenföretagare

Arbetsmarknaden är under snabb omstöpning. Kravet på "flexibilitet" tvingar in allt fler anställda och frilansar, egenföretagare och kombinatörer i så kallade atypiska anställningsformer.

Inom mediebranschen är utvecklingen mot prekära arbetsförhållanden alltför vanlig, vilket är oroande och hotar att dumpa löner, ersättningar och arbetsvillkor.

Att vara frilans ska vara ett val, inte något man tvingas in i för att det är ett billigare sätt för arbetsgivaren/uppdragsgivaren att betala för journalistiskt arbete.

Därför är det intressant att Europeiska kommissionen nu tagit initiativ till att möjliggöra för andra grupper än arbetstagare – egenföretagare till exempel – att ingå kollektiva avtal om sina arbetsvillkor utan att det strider mot EU:s konkurrensregler. Runt åttio procent av de drygt 1 750 frilansjournalister som Journalistförbundet organiserar är egenföretagare.

EU-kommissionen har under året inhämtat synpunkter på olika scenarier utifrån initiativet. En process Journalistförbundet aktivt tagit del i och som även TCO och PTK varit inblandade i.

Frilans Riks ståndpunkt är att det är både intressant och viktigt att följa EU:s initiativ för att se vilka positiva konsekvenser kollektivavtal för egenföretagare skulle kunna få för frilansar; men även för anställda eftersom dumpade villkor på frilansmarkanden får negativa återverkningar också på deras villkor.

I början av 1980-talet förde förbundet förhandlingar med motparten om att avtala arvodesnivåerna för frilansuppdrag. I slutskedet backade arbetsgivarparten ur, men gick ändå med på att hedra en uppräkningsbar frilansrekommendation. Rekommendationen gäller än idag men har blivit allt svårare att få uppdragsgivare att tillämpa vid ersättning av frilansuppdrag.

2014 förhandlade parterna fram ett frilansavtal som dels ger en viss uppsägningstid vid långvariga uppdrag, dels reglerar ersättningen för omkostnader i samband med uppdrag. Däremot regleras inte arvodesnivåerna.

Det är därför hög tid att nu även reglera arvodesnivåerna i ett frilansavtal med motparten, där arvodet motsvarar de anställdas lönenivåer. Om inte det sker riskerar vi att få dumpade frilansarvoden som på sikt pressar ned också de anställdas löner och villkor.

En arbetsgrupp bör tillsättas av förbundet med representanter från Frilans Riks som kan utarbeta de krav som Journalistförbundet bör ställa i framtida förhandlingar om nytt frilansavtal som även ska innehålla arvodesnivåer.

Vi föreslår kongressen

att en arbetsgrupp tillsätts som utarbetar förslag till nytt frilansavtal enligt ovan,

att förbundet under kongressperioden inleder förhandlingar om ett nytt frilansavtal som även innehåller arvodesnivåer för frilansmedarbetare,

att förbundet aktivt medverkar i påverkansarbetet kring EU-kommissionens initiativ,

att detta sker i ett nära samarbete med TCO och Frilans Riks.

FS yttrande över motion 28

Förbundsstyrelsen instämmer i motionärernas beskrivning av prekära arbetsförhållanden inom mediebranschen. Försämrade arbetsvillkor är oroande, vilket också är en av förbundets viktigaste frågor, oavsett det sätt man anlitas på. Förbundet har under 50 års tid organiserat frilansar och har kunnat teckna olika typer av avtal för dessa medlemmar. Det senaste frilansavtalet undertecknades 2015 och gäller fortfarande. Frilansavtalet omförhandlas inte med samma regelbundenhet som kollektivavtal för anställda. Det frilansavtalet som tidigare var gällande inom dagspress tecknades 1994. Vi ligger långt fram inom EU när det gäller avtalstecknande för frilansar, men det är intressant att frågan nu hamnat högt på EU:s agenda. Många andra länder har på olika sätt blivit hindrade av sina konkurrensmyndigheter eftersom lagarna ser annorlunda ut, medan vi i Sverige inte har haft samma problem. Vi har kunnat ha både frilansavtal och frilansrekommendation.

Det är av stor vikt att följa arbetet och även möjligheten att påverka inom EU när det gäller den här typen av frågor och det följer vi noga, genom EFJ (European Federation of Journalists), men också till stor del via TCO. Vi har gjort det hittills och kommer att göra det även fortsättningsvis. Vi inhämtar självklart synpunkter från medlemmar och förtroendevalda, både i Frilans Riks och andra klubbar och sektioner. Det är stora frågor som påverkar arbetsmarknaden för många människor och därför är det viktigt att vi har genomtänkta förslag som inte riskerar att försämma för någon grupp.

Det finns en rad fördelar med ett avtal som reglerar arvoden, men det finns även nackdelar som måste vägas in. En av förutsättningarna för att överhuvudtaget kunna inleda förhandlingar är att motparten är intresserad, något som vi aldrig kan garantera. Precis som vi kommer att ha krav, kommer även motparten att ha krav, något som vi bör vara väl förberedda på att hantera. Men det kan också vara en framkomlig väg att titta på alternativa lösningar, som exempelvis avtal med enskilda medieföretag, kanske likt det frilansavtal som förbundet tecknade våren 2021 med medietextarföretaget Lyuno Sweden AB.

Hur man på bästa sätt ska få bättre villkor och arvoden är något förbundet ständigt arbetar med. Vilken väg förbundet ska välja att gå för att försöka åstadkomma ett frilansavtal med arvodesnivåer är dock en fråga som måste analyseras. Strategier behöver tas fram för att förbättra villkoren utan att riskera vad vi har idag. Det är ett arbete som lämpligen kan göras i en arbetsgrupp. Förbundsstyrelsen ställer sig därför positiv till att tillsätta en särskild arbetsgrupp där frilansrepresentanter ingår och som analyserar frågan om nytt frilansavtal.

FS föreslår kongressen

att uppdra åt förbundsstyrelsen att tillsätta en särskild arbetsgrupp där frilansrepresentanter ingår med uppdrag att analysera frågan om nytt frilansavtal,

att anse tredje och fjärde att-satserna besvarade och

att avslå första och andra att-satsen.

Motioner om bemannings- och visstidsanställda

Motion 29

Nordvästra Skånes journalistklubb – Helsingborgs Dagblad

Ett kraftfullt agerande för bättre villkor för de bemanningsanställda

Det här är den andra motionen från vår klubb som nästan är identisk med en motion vi lämnade in till kongressen 2018. Den motionen fick ett svar och skickades sedan till avtalskonferensen. Hanteringen har vad vi kan se inte lett till någon förändring i enlighet med motionens förslag samtidigt som vi upplever att problemen finns kvar. Vi återupprepar därför våra krav och vill att motionen avgörs på kongressen – inte av avtalskonferensen.

Sämre löner och sämre villkor i övrigt. Att jobba på samma arbetsplats, men ändå inte få höra till. Vår klubb har kritiserat användandet av bemanningsföretag på vår arbetsplats i flera år. Vi har tidigare ställt krav på en vikariepool och vi vet att våra vikarier hellre är anställda i samma bolag som våra medlemmar – HD Sydsvenskan AB. Få av de som var anställda i det tidigare bemanningsföretaget på HD vill bli uthyrda igen och flertalet verkar ha lämnat mediebranschen. Tidigare inhyrda kollegor talar om att de gärna hade sett ett förbud mot bemanningsföretag. Vi kan inte se att förbundet har gjort tillräckligt i frågan. Andra branscher har fått till löneavtal där det genomsnittliga förtjänstläget på arbetsplatsen sätter lönen för de inhyrda. Något liknande borde kunna gälla vid inhyrning i vår bransch. Det hade gjort det dyrare och därmed mindre attraktivt att ta in bemanningsföretag. Dagens avtal innebär att de inhyrda får lägre löner. De ska ju kunna hyras ut till arbetsplatser med olika lönelägen. Bemanning blir billigare än att ha egen personal samtidigt som bemanningsföretagen förser sig med högre vinster genom de låga lönerna.

Vi föreslår kongressen

att förbundet arbetar för GFL – genomsnittligt förtjänstläge i avtalet för de bemanningsanställda. Detta för att få till högre löner till de inhyrda vikarierna.

FS yttrande över motion 29

När det första bemanningsbolaget som hyrde ut journalister startade var det viktigt för Journalistförbundet att träffa ett eget kollektivavtal för bemanningsanställda journalister som reglerade villkoren för våra medlemmar. Den naturliga utgångspunkten för förbundet som medlem i TCO var då att individuell lönesättning skulle gälla på avtalsområdet liksom i förbundets övriga kollektivavtal.

Att bemanningsanställda journalister utför samma arbetsuppgifter som sina kollegor på kundföretaget men med lägre löner, är en situation som förbundet måste fortsätta arbeta för att komma till rätta med. I en situation där det endast är ett koncerninternt bemanningsbolag kvar i branschen ökar förhoppningsvis

möjligheterna att påverka arbetsgivaren i denna fråga för att få till stånd en bättre löneutveckling för de bemanningsanställda.

GFL, genomsnittligt förtjänstläge, gäller i kollektivavtalet mellan Kompetensföretagen och LO-förbunden och innebär att en uthyrds lön ska motsvara det genomsnittliga förtjänstläget för en jämförbar grupp som utför samma arbetsuppgifter hos kundföretaget. Anställningstid, kompetens eller erfarenhet har ingen betydelse.

När tidigare avtalsdelegation diskuterat om det skulle fungera bättre med den lönomodell som gäller för bemanningsanställda på LO-sidan, var uppfattningen vid den tidpunkten att det inte var rätt väg att gå. Om en sådan förändring ska försöka åstadkommas framåt är en fråga för kommande avtalsdelegation att ta ställning till.

Om förbundet i vårt kollektivavtal för bemanningsanställda ska försöka åstadkomma en förändring som innebär en övergång till en annan lönomodell än den vi har idag, utan individuell lönesättning och löneprocess, är en stor och komplicerad fråga. Det finns både plus och minus med olika modeller för lönesättning. En sådan fråga behöver nog analyseras och utredas vilka konsekvenserna kan bli både på kort och lång sikt. Förbundsstyrelsen föreslår därför att frågan utreds och redovisas i samband med avtalskonferensen.

FS föreslår kongressen

att uppdraga åt förbundsstyrelsen att tillsätta en utredning som redovisas i samband med avtalskonferensen och

att avslå motionen.

Motion 30

Journalistklubbarna vid Aftonbladet, DN, DI, Expressen, Mitti, Promedia, SvD, TT och UNT

Bemanningsbolag

Mediebranschen har drabbats hårt av strukturkrisen, bort från print och betalda abonnemang, mot digitala lösningar som varit svåra att ta betalt för. Krisen har inneburit uppköp och ägarkoncentration. Resultatet har blivit att de koncerninterna bemanningsbolagen i dag bara skrivs Bonnierägda Marieberg media.

Att Marieberg media existerar är helt enligt gällande lagar. Däremot kan det knappast anses vara enligt lagstiftarens mening att resultatet skulle bli ett A- respektive B-lag på arbetsplatsen.

Trots att en del arbete gjorts är bemanningsfrågan ännu en skamfläck för branschen. Många av våra kollegor blir inlåsta i bemanningsavtalet och – utan god vilja från företagen – kan de bli kvar där i all evighet.

Så ska det inte behöva vara.

De nu föreslagna förändringarna i Las ändrar näppeligen på situationen. Arbetsgivaren får helt enkelt rätt att med två månadslöner köpa sig fri från klausulen om anställning i kundföretaget efter 24 månader under tre år.

När politiken öppnade för bemanningsbolag såg man framför sig uthyrande företag typ Proffice, som förser en hel bransch med vikarier och inhoppare. Koncerninterna bemanningsbolag var inte på kartan.

De riktiga bemanningsbolagen (utan koncernkoppling till det inhyrande företaget) fungerar i mångt och mycket som ett första steg in i en bransch, ett yrke och de har en viktig uppgift i bristyrken, där "vanliga" arbetsgivare har svårt med rekryteringen. Det betyder också att lönefrågan blir dubbel, dvs ibland press neråt, ibland press uppåt.

Koncerninterna bemanningsbolag har uppenbarligen två syften: Det legitima, att lösa vikarieförsörjning, och det omoraliska, att pressa ner lönenivåer och försämrade villkor.

Det enda rimliga är att journalister på samma arbetsplats har samma förutsättningar att göra ett bra jobb – oavsett om det rör sig om direktanställda på redaktionen eller de bemanningsanställda. Svårare än så är det inte.

Vi föreslår kongressen

att journalistförbundet verkar för ett förbud mot interna bemanningsbolag eftersom de bara syftar till att försämrade för de anställda.

att övriga villkor i bemanningsavtalet återspeglar den bransch och det avtal i vilket de verkar.

att Journalistförbundet genomför ett opinionsarbete mot centrala parter i bemanningsfrågan för att sätta press på de företag som använder sig av bemanningsbolag.

att Journalistförbundet fortsatt stöttar de lokala klubbarna för att bygga en stark organisation, för att på så vis kunna förbättra förhandlingsförmågan lokalt, inte minst när det gäller lönefrågan där bemanningsbolagen ligger långt efter.

FS yttrande över motion 30

Villkoren i bemanningsföretagen är och kommer att fortsätta vara en viktig fråga för Journalistförbundet. Det är inte värdigt att förbundets medlemmar delas upp i a- och b-lag utifrån var och hur de är anställda. Journalistförbundet har genom åren,

från det att bemanningsdirektivet infördes, både ifrågasatt och vänt och vridit på frågan om hanteringen kring bemanningsföretag i journalistbranschen är i enlighet med gällande lag och trots att bedömningen är att interna bemanningsföretag inte strider mot lagstiftningen har förbundet fortsatt att ifrågasätta det så fort tillfälle givits.

Under våren har det skett vissa positiva förbättringar i bemanningsbolaget Marieberg Media, som nu även innefattar tidigare medarbetare i bemanningsbolaget Mittmedia kompetens och Hall Medias vikariepool, då flera av förbundets medlemmar som tidigare gått på staplade visstidsanställningar erbjudits tillsvidareanställning i Marieberg Media. Det har även bildats en ny klubb på företaget. En positiv dialog har inletts mellan arbetsgivare och klubb och utbildningsinsatser för klubbstyrelsen separat och tillsammans med ledningen, ledda av Journalistförbundet, har initierats och kommer att inledas under oktober månad i år. Först ut i utbildningsinsatsen är en genomgång av löneprocessen tillsammans med ledningen, det vill säga alla lönesättande chefer och verksamhetschefen. Det är också glädjande, om än inte tillräckligt, att det i samtliga lönerrevisioner under kongressperioden skett en löneglidning, ofta på arbetsgivarens initiativ.

Det goda förhandlingsklimatet och den gemensamma önskan om mer utbildning till både klubb och chefer ger även förutsättningar för att gemensamt med arbetsgivaren se över de lokala avtalen som finns på Marieberg Media med sikte på att förbättra dessa för att villkoren ytterligare ska närma sig kollegorna i kundföretagens. Även i detta arbete kommer Journalistförbundets ombudsmän att stötta den nybildade klubben och så länge klubben har behovet och önskemålet finns en dedikerad ombudsman på kansliet som är ständigt tillgänglig för klubben. I sammanhanget kan sägas att det även vilar ett ansvar på kundföretagens klubbar att på bästa sätt stötta och inkludera de förtroendevalda i Marieberg Media i sina diskussioner och förhandlingar som kan påverka de bemanningsanställda. Förbundsstyrelsen ser mycket positivt på att klubbarna i kundföretagen hittills visat stort intresse och engagemang för sina kolleger i bemanningsföretagen.

Under kongressperioden har ett av de tidigare tre koncerninterna bemanningsföretagen lagts ned. Det blev dock inte fullt ut den framgång förbundsstyrelsen hade hoppats på, då merparten av de anställda i Schibsted Media sades upp utan att erbjudas anställning hos kundföretagen. Med denna erfarenhet i bagaget är det viktigt att de insatser som görs för att avskaffa interna bemanningsföretag också tar sikte på att i möjligaste mån försäkra sig om att de anställda, om bemanningsföretaget läggs ned, erbjuds fortsatt anställning i kundföretaget. Det finns dessvärre ingen laglig grund att kräva detta, men det är viktigt att ta lärdom av händelseförloppet i Schibsted Medias nedläggning.

När det gäller lönefrågan behandlas den i svaret till motion nummer 29, där en utredning kring genomsnittligt förtjänstläge föreslås. Om kongressen beslutar om en sådan utredning kommer alla tänkbara sätt att uppnå löner som är mer jämställda med kollegerna på kundföretaget att belysas där.

FS föreslår kongressen

att bifalla första och fjärde att-satsen,

att anse andra och tredje attsatserna besvarade och

att överlämna andra attsatsen med yttrande till avtalskonferensen.

Motion 31

Journalistklubben vid Sveriges Radio

Otrygga jobb

Sveriges Radio har hundratals visstidsanställda och många av dem är vikarier. Förutom det är var tionde anställd programanställd på SR.

Vi anser att vikariekarusellen måste sluta snurra. Idag är det brist på utbildade journalister. Det märks varje sommar då allt färre personer söker sommarvikariat och även ansökningar till utlysta tjänster blir färre. Samtidigt avverkar SR vikarie efter vikarie för att undvika inlasningar. Lokalt är det inte ovanligt att det inte går att hitta vikarier. Vikariebristen leder inte bara till tuffa arbetsklimat på redaktioner runt om i landet utan också till sjukskrivningar hos t ex chefer och arbetsledare. Därför vill vi att arbetsgivarna tar bättre hand om våra vikarier och erbjuder inlasning istället för att avsluta anställningen.

Programanställningarna gör att många har långa otrygga anställningar i vårt företag och vi vill därför att de ska bli färre. Istället vill vi att tillsvidareanställningarna ska bli fler.

Vi föreslår kongressen

att skrivningen i kollektivavtalets vikarieregeln skärps: en vikarie på varje vikariat,

att förbundet arbetar med påverkan så arbetsgivarna tar bättre hand om vikarier och inte är rädda för inlasningar,

att förbundet verkar för färre programanställningar och fler tillsvidareanställningar.

FS yttrande över motion 31

Eftersom visstidsanställningar till sin natur är otrygga, är det mycket viktigt att de hanteras på ett ansvarsfullt sätt och används just för det de är avsedda, oavsett om det gäller tidsbegränsad anställning, vikariat eller programanställning. När visstidsanställningar används som ett sätt att undvika tillsvidareanställningar eller "inlasning" får det förödande konsekvenser för den enskilda individen.

De skrivningar som finns i kollektivavtalet angående till exempel vikariat kan tyckas tydliga nog, trots detta har regeln 2.2.2 om att en vikarie i normalfallet ska

anställas för hela den period ordinarie befattningshavare är frånvarande lett till ett antal lokala och centrala förhandlingar under den senaste kongressperioden.

Förbundsstyrelsen delar också motionskrivarnas bild av att hanteringen av visstidsanställningarna inom public service-området får konsekvenser för långt fler än medarbetarna som drabbas av otryggheten i deras anställning. Att arbetsförhållandena för visstidsanställda leder till att det kan bli brist på journalister som vill eller kan arbeta inom public service får också stora konsekvenser för både medarbetare och arbetsgivare, i slutänden blir arbetsmiljön, arbetsklimatet och journalistiken lidande.

Redan under kongressen 2014 stod otrygghetsfrågorna i fokus och kongressen 2018 beslutade att förbundet ska fortsätta att lägga kraft och resurser på att motverka otryggheten för journalister. Konsekvenserna av de otrygga jobben har också lyfts av förbundet i andra sammanhang, till exempel i arbetet mot sexuella trakasserier efter #metoo och det arbete som förbundet och klubbarna inom public service och på TV 4 inlett under våren 2021 om villkoren för dem som arbetar på produktionsbolag.

I avtalsrörelsen 2020 gick förbundet in med krav på bättre visstidsregler inom public service. Förbundet och klubbarna har också skapat en arbetsgrupp för att diskutera och komma vidare i frågan, som står fortsatt högt på förbundets dagordning.

FS föreslår kongressen

att bifalla andra att-satsen

att anse övriga att-satser besvarade och

att överlämna motionen med yttrande till avtalskonferensen.

Motioner om arbetsmiljö och diskriminering

Motion 32

Hälsingesektionen/BNL-klubben

Friskvårdstimme

Det är väl känt att motion och rörelse stärker såväl huvud som kropp. För den enskilde är det här viktigt för ett långt och hälsosamt arbetsliv. Ofta efterfrågar medlemmar mer tid till återhämtning. Det var ett krav högt upp på önskelistan vid senaste avtalskongressen.

Det ligger även i arbetsgivarens intresse att förebygga ohälsa, inte minst av ekonomiska skäl.

En friskvårdstimme per vecka i kollektivavtalet skulle knappast försämra produktionen. Det finns tvärtom flera fördelar med friskare medarbetare.

Vi föreslår kongressen

att förbundet verkar för rätten till en friskvårdstimme per vecka.

FS yttrande över motion 32

I en bransch med hög arbetsbelastning och där många medarbetare upplever negativ stress är det förebyggande hälsoarbetet mycket viktigt. Många journalister tillbringar också en stor del av sin arbetstid vid en datorskärm och arbetet i sig innebär inte någon större fysisk aktivitet, med risk för till exempel värk i nacke och axlar. I takt med att vi förväntas arbeta allt högre upp i åldrarna ställer det också högre krav på att arbetslivet ger förutsättningar för att vi fysiskt ska klara detta.

I det stora perspektivet handlar det förebyggande hälsoarbetet på en arbetsplats inte bara om att medarbetarna inte ska riskera ohälsa, det handlar om att direkt främja en bättre hälsa. Genom friskvårdsbidrag kan en arbetsgivare ge de anställda ett ekonomiskt stöd att aktivera sig, en friskvårdstimme ger även tid för aktiviteten och ökar chansen för att det blir av.

Som motionsskrivarna anger finns det också ekonomiska skäl för en arbetsgivare att aktivt bidra till färre sjukdagar och friskare medarbetare. Ett forskningsprojekt på Stockholms universitet i början av 2010-talet, med finansiering av Afa Försäkring, kunde visa att produktiviteten ökade för den grupp som hade träning på arbetstid med markant lägre sjukskrivningstal. (*Hälsointerventioner på arbetsplatsen: Effekter på prestation, ork, motivation och konsekvenser för sjukskrivning, produktivitet och ekonomiskt utfall; Ulrica von Thiele Schwarz, Petra Lindfors, Henna Hasson, slutrapport 2013.*)

Ett hälsosamt arbetsliv vinner både medarbetare och arbetsgivare på, men om och hur eventuella krav om friskvårdstimme i kollektivavtalet kommer att ställas blir en fråga för kommande förhandlingsdelegation.

FS föreslår kongressen

att anse motionen besvarad och

att överlämna motionen med yttrande till avtalskonferensen.

Motion 33

Journalistklubben vid Sveriges Radio

Hot och hat mot journalister

Hot och hat mot journalister blir allt vanligare. Det är väldigt lätt idag att rikta hat och hot, bland annat genom digitala kanaler så som sociala medier, vilket gör att journalistiken i slutändan blir lidande. Många journalister undviker därför att rapportera om vissa ämnen av rädsla och vetskap om att det leder till hatstormar.

På Sveriges Radio (och SVT) märker vi att många redaktioner självcensurerar eftersom de vet att publiceringar leder till kommentarer som måste modereras och som är svårhanterade.

Många anställda på PS-bolagen upplever också hat riktat mot sig som person och företagen får lägga allt mer pengar på säkerhet.

Det är så klart fullständigt oacceptabelt!

Vi föreslår kongressen

Att förbundet fortsätter stötta utsatta journalister, samt fortsatt arbeta aktivt för att motverka och ta avstånd från hatet och hoten som riktas mot journalister. Inte bara i Sverige utan även utomlands.

Att Journalistförbundet ska uppmana arbetsgivarna inom svensk media att stötta medarbetare som blir utsatta för hot och hat i sin yrkesutövning.

Att Journalistförbundet verkar för att höja medvetenheten bland folkvalda och berörda myndigheter om situationen.

FS yttrande över motion 33

Se nedan, gemensamt yttrande över motionerna 33 och 34.

Motion 34

Frilans Riks

Prioritering och intensifiering av arbetet gentemot regering och beslutfattare för en lagstiftning om förstärkt straffrättsligt skydd för journalister som utsätts för våld och hot

Den 1 januari 2020 fattade Sveriges riksdag beslut om ett starkare skydd för blåljuspersonal som utsätts för våld eller sabotage – journalister inkluderades inte i lagstiftningen.

En tid efter detta tillsatte regeringen utredningen "*Ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner*", där en särskild utredare har i uppdrag att ta ställning till hur det straffrättsliga skyddet kan stärkas för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner. I uppdraget ingår också att ta ställning till om det behövs ett förstärkt straffrättsligt skydd för journalister och andra som på ett jämförbart sätt utövar sin yttrandefrihet.

Uppdraget ska redovisas senast i november i år.

Journalistförbundet har sedan utredningen tillsattes uppvaktat beslutfattare i frågan. Men då hotbilden mot journalister tilltar och utredningen – och den i bästa fall följande lagstiftningsprocessen – nu går in i ett slutskede finns det anledning för förbundet att prioritera och intensifiera arbetet gentemot beslutfattarna genom att uppvakta, lobba och opinionsbilda i frågan. Inte minst under den remisstid som vi förväntar oss följer efter att utredningen överlämnats till regeringen. Det var därför Frilans Riks vid sitt årsmöte antog en motion om detta från Mälardalens frilanssektion.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet gentemot beslutfattarna intensifierar arbetet för en lagstiftning om förstärkt straffrättsligt skydd för journalister som utsätts för våld och hot,

att Journalistförbundet samtidigt blir synligare i den offentliga debatten om hot och våld mot journalister genom att dels anordna egna arrangemang, dels delta i olika opinionsbildande kanaler och sammanhang och därmed ge frågan en bred spridning.

FS yttrande över motionerna 33 och 34

Förbundsstyrelsen känner tyvärr igen den bild av journalisternas verklighet som motionärerna beskriver och det är oacceptabelt att den ser ut så. Journalister är en utsatt yrkesgrupp. Övergrepp, kränkningar, trakasserier, hot och våld mot journalister har tyvärr blivit en allt vanligare del av yrket och ska polisanmälas. Hot mot journalister och deras familjer är hot mot demokratin och yttrandefriheten. Men det är också ett arbetsmiljöproblem i vardagen för många journalister, ett problem som måste försvinna. För att uppmärksamma frågan och ge stöd åt

journalister lanserade Journalistförbundet i april 2021 en nyutgåva av Stieg Larssons bok "Överleva deadline – Handbok för hotade journalister". Boken släpptes redan för 20 år sedan och vissa uppdateringar har gjorts för att bokens råd ska passa lagens läge. Boken finns i fysisk form för förbundets medlemmar, men också digitalt tillgänglig för alla.

Journalistförbundet har länge påtalat behovet av ett utökat straffrättsligt skydd för journalister och krävt att detta ska bli verklighet. Efter många års opinions- och påverkansarbete från förbundets sida tillsattes en utredning. Precis som framgår av motionen har förbundet därför fortsatt att arbeta aktivt med frågan under utredningen om "*Ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner*". Arbetet har skett både genom att Journalistförbundets ordförande med flera har haft möten med utredningens ansvariga och genom påverkan via andra kontakter. I samband med att utredningen redovisas i november kommer Journalistförbundet givetvis att uppmärksamma detta och fortsätta att driva frågan och göra det som krävs för att lagstiftningen ska bli så bra som möjligt.

I Sverige råder en bred politisk enighet om journalistikens funktion i ett demokratiskt samhälle. Frågan är därför bland de högre prioriterade inom Journalistförbundet, som samarbetar och samverkar med en rad andra organisationer, aktörer och myndigheter i syfte att hantera och förebygga hot, våld och andra övergrepp. Flera av förbundets ombudsmän arbetar med att påverka beslutsfattare via TCO:s nätverk och grupper inom PTK. Förbundets internationella sekreterare och yttrandefrihetsjurist arbetar aktivt och kontinuerligt med frågorna, svarar på frågor från allmänhet och medlemmar och tar vid kännedom direkt kontakt med medlemmar som drabbas av hot, hat och våld.

Förbundet har även tagit initiativ till och nyligen deltagit i ett arbete inom TCO vars mål är få till ett mer aktivt arbete för att värna demokratin. Som en del i arbetet att implementera ILO-konvention 190, om avskaffande av våld och trakasserier, har en särskild grupp arbetat med just frågor om hot och våld mot tjänstemän i deras yrkesutövning. Journalistförbundet har lyft problematiken att hot och hat kan komma när journalisten är utanför redaktionen, inte bara vid riskfyllda uppdrag, utan även digitalt via sociala medier, mejl och telefon. Inte sällan drabbas även journalistens anhöriga. Flera förbund har deltagit i arbetet och delar Journalistförbundets bild.

Ett av målen med arbetet i gruppen är att få till en uppdatering av arbetsmiljöföreskriften Våld och hot i arbetsmiljön (AFS 1993:2). Eftersom föreskriften tillkom på 90-talet är den utformad för att i första hand förebygga och hantera den fysiska arbetsmiljön vid rån mot exempelvis banker och tar inte direkt sikte på otillåten påverkan och det hot och hat som kommer in digitalt. Gruppen har bland annat lyft behovet av ett större

ansvar för arbetsgivaren när det gäller påverkan från tredje part, men också ett större ansvar för hot och hat som inträffar utanför arbetstid och i arbetstagarens hem. Efter genomgång i TCO:s styrelse ska kraven tas vidare till beslutsfattarna.

Under 2018 deltog två av förbundets ombudsmän i en partsgemensam grupp inom Prevent som resulterade i en webbsida med information om hur chefer, skyddsombud och anställda kan förebygga och hantera situationer med hot och hat. I samband med detta hölls utbildningar runt om i landet och dessa utbildningar är fortsatt tillgängliga via Prevent.

Förbundet arbetar också med frågan om hot och hat via sin stipendieverksamhet och erbjuder normalt stipendier med både internationellt och nationellt fokus. I slutet av oktober erbjuds exempelvis en "Kurs i personligt säkerhetstänk i ditt vardagliga arbete som journalist". Pandemin har tyvärr begränsat möjligheterna att erbjuda kurser med internationellt fokus, men på grund av att stipendieverksamheten är relativt flexibel finns det möjlighet att snabbt ställa om utifrån efterfrågan och detta arbete sker kontinuerligt.

Utöver ovan gör Journalistförbundet egna undersökningar samt bidrar löpande med information till olika typer av externa undersökningar. Förbundet har uppdaterad information på hemsidan, antagna riktlinjer för att förebygga hot mot journalister samt checklistor för såväl anställda som frilansar. Förbundsstyrelsen kan däremot hålla med om att förbundet kan bli bättre på att lyfta fram sitt arbete i den offentliga debatten, men vilka forum som är bäst lämpade kan behöva variera över tid.

FS föreslår kongressen att

bifalla första, andra och tredje att-satsen i motion 33,

bifalla första att-satsen i motion 34 samt

att anse andra att-satsen i motion 34 besvarad.

Motion 35

Journalistklubben vid Sveriges Radio

Aktivt mångfaldsarbete

Förra årets protestupprop på Sveriges Radio och årets interna rapport om mångfaldsarbete på SVT blottlägger det som många under en längre tid har både fruktat och varnat för: Att vi som kår dels missar viktiga nyheter eftersom relevant

kunskap många gånger saknas och att det förekommer att de journalister som har annorlunda bakgrund förminskas eller misstänkliggörs på arbetsplatsen just på grund av sin specialkompetens.

Det är en självklarhet för alla att journalistiken gynnas av att perspektiven breddas och att så många som möjligt får komma till tals. Att vår rapportering inte begränsas till de frågor som en ganska homogen grupp anser vara viktig. Fler perspektiv, förklaringsmodeller och röster är ett måste när det kommer till att säkra vår överlevnad och behålla vår relevans.

Precis som i motionen 2018 anser vi att det är viktigt att vi som yrkesförbund aktivt arbetar med att öka medvetenheten hos arbetsgivare och publik, kring varför det är viktigt med representation och mångfaldskompetens på redaktionerna. Vi måste också fokusera på att se till att de personer med mångfaldskompetens som söker sig till yrket och som lyckas få en anställning känner sig värdesatta och inte diskrimineras.

Vi vill att förbundet redovisar hur det arbetar med de här frågorna i dagsläget.

Vi föreslår kongressen

Att förbundet fortsätter arbeta för att öka andelen förtroendevalda med mångfaldskompetens.

Att förbundet prioriterar arbetet med att stödja medlemmar med mångfaldskompetens genom att stärka de fackliga företrädarnas kunskaper om till exempel diskrimineringslagen. Men också om hur strukturell rasism kan upptäckas och motarbetas på en arbetsplats.

Att förbundet stöttar initiativ som syftar till att locka ungdomar från så kallade utanförskapsområden till att upptäcka värdet av journalistik i en demokrati, med syfte att så småningom locka in dem i yrket.

FS yttrande över motion 35

Journalistförbundet är både ett yrkesförbund och ett fackförbund. I rollerna som både journalist och facklig funktionär ligger att vi ska rikta blickarna mot andra förhållanden än våra egna och företräda individer med andra behov än de vi själva har. Men det går inte att förneka att till exempel insikter om betydelsen av språklig och kulturell bakgrund har betydelse för såväl de som väljer vad medier ska uppmärksamma som för hur fackförbunden bedriver sin verksamhet. Även om diskussionerna kring de uppmärksammade upprop motionären talar om framför allt handlat om strukturell rasism och mångfald utifrån ett etniskt-kulturellt perspektiv innehåller behoven av breda, vidgade, perspektiv mycket annat - till exempel köns- och klassförhållanden.

I Förbundsstyrelsens förslag till nytt idéprogram anges:

"Samhället och medierna behöver journalister med alla slags erfarenheter och bakgrund. Vi motverkar diskriminering i alla former, utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Vi arbetar för arbetsplatser präglade av öppenhet, mångfald och en god kollegial stämning. Vi tolererar aldrig sexuella trakasserier, rasism eller andra former av maktmissbruk."

Även vid föregående kongress fanns motioner kring mångfald. Låt oss självkritiskt konstatera att om vi tittar i backspegeln har inte förbundets förebyggande arbete i mångfaldsfrågor alltid varit så omfattande som är önskvärt. Det finns redan idag ett antal journalistklubbar som jobbar med mångfaldsfrågorna, flera i samarbete med arbetsgivaren i positiv anda. Det finns redaktioner där det förs diskussioner om hur man bäst bedriver journalistik ur mångfaldsperspektiv. När journalistklubbar sökt stöd hos förbundet har de också fått det. Ett exempel är processerna kring upproten på Sveriges Radio och Sveriges Television, som motionären nämner. Förbundsordförande Ulrika Hyllert har deltagit i den offentliga debatten i ämnet.

Under kongressperioden har det också publicerats ett omfattande material på Journalistförbundets hemsida, www.sjf.se. Där berättar förbundet vad som görs centralt och det finns checklistor om vad både journalistklubbar och enskilda medlemmar kan göra.

Det finns redaktioner som gjort inventeringar av vilken kompetens man har och vilken kompetens man saknar bland medarbetarna, anställda och frilansar. En nyckel för att åstadkomma förändring kan vara att få företag att börja betrakta mångfaldskompetens (bland annat kunskaper och erfarenheter) som ett kvalifikationskrav, eller i alla fall en önskvärd merit, vid rekrytering, till exempel vid utannonsering av lediga jobb. På samma sätt som könsdominans på en homogen redaktion kan brytas genom att "underrepresenterat kön" ges företräde vid i stort sett likvärdiga meriter kan också individer med "mångfaldskompetens" tas in för anställningar. Naturligtvis kan inte detta utgöra enda rekryteringsgrunden, kvotering är inte tillåten. På flera arbetsplatser har arbetet med mångfaldsfrågorna inte börjat, men nu är det dags.

Journalistförbundet förändrar också sin fackliga utbildning i diskrimineringsfrågor. De senaste åren har vi, bland annat i spåren av "Metoo", fokuserat på sexuella trakasserier. Men redan till våren breddar vi perspektiven och fokuserar mer på mångfaldsfrågor.

Med utgångspunkt i ovanstående resonemang delar Förbundsstyrelsen motionärens ambitioner om att mångfaldsarbetet i förbundet måste fortsätta och intensifieras, både på central och lokal nivå. Redan tidigare har fackliga funktionärer medverkat i journalistutbildningar och Journalistförbundet bedriver uppsökande verksamhet i skolor för att stimulera intresset för journalistyrket och journalistik.

FS föreslår kongressen

att bifalla motionen.

Motioner om arbetstider, semester och ledighet

Motion 36

Journalistklubben vid Sveriges Radio

Bättre semestervillkor

Nya krav på oss som journalister gör att vi vill att Journalistförbundet får i uppdrag att ännu en gång driva frågan om förbättrade semestervillkor.

Som det är idag inom public service har man till den dag man fyller 40 år 25 semesterdagar, därefter maximalt 28 dagar. Det är klart sämre villkor än exempelvis inom dagspress, eller på det statliga området där man exempelvis har 35 dagar för de över 40 år.

Vi halkar hela tiden efter jämfört med andra tjänstemän, både i kommunal-, privat- och statlig verksamhet.

Även förbundets medlemmar inom tidskrift, etermedia och bemanning har dåliga semestervillkor.

I och med den utveckling som journalistyrket har, med bland annat allt mer krav på direktsändningar och just-nu-rapportering så framstår det som alltmer orimligt att många journalister ska ha sämre villkor än många andra yrkesgrupper när det gäller vila och återhämtning.

Inom Sveriges Radio har vi dessutom den senaste tiden fått krav om utökade sändningar på röda dagar och aftnar samt fler OB-pass kvällstid. Förutom det ser vi hur redaktionerna idag kräver mer av sina anställda i sociala medier och som offentliga personer.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundets kongress ger förbundet i uppdrag att öka ansträngningarna för att få till stånd bättre semestervillkor för alla journalister.

FS yttrande över motion 36

Förbundsstyrelsen instämmer i motionärens utgångspunkter för sina förslag. Utvecklingen i medieföretagen med allt mer ansvar, mer avancerade arbetsuppgifter för de anställda och arbetsgivarpartens ansträngningar att begränsa olika arbetstidsförkortningar gör det naturligt att undersöka förutsättningarna till utökad annan ledighet.

Vad gäller semesterrätten är det dock viktigt att komma ihåg att det är sällsynt i kollektivavtalen för privatanställda tjänstemän med fler semesterdagar än 25 per år. Dagspressavtalet, som Journalistförbundet tecknat, är alltså ovanligt bra när det

ger individer, som fyllt 40 år, ytterligare fem dagar. På tidskriftsområdet finns en konstruktion som ger rätt till lika mycket betald ledighet med en annan konstruktion där de fem dagarna formellt inte kallas semester. Förklaringen är att tidskriftsområdet en gång var en del av dagspressområdet men att Svenskt Näringsliv vägrade acceptera 30 semesterdagar. Även om regleringar om fler semesterdagar saknas i kollektivavtalen finns det också individuella anställningsavtal om 30 dagar eller fler. För individen är det ibland möjligt att växla ut rätten till OB-tillägg och/eller övertidskompensation mot ytterligare semesterdagar i enskilt avtal med arbetsgivaren. Det stadgas i så fall i kollektivavtalet, och det gäller bl a public service-området.

Om kollektivavtalen ska förändras till en allmän rätt om fler semesterdagar, eventuellt på bekostnad av förändringar av andra villkor eller att förbundet väljer att prioritera detta krav framför andra, är en fråga som måste prövas av avtalsdelegationen för respektive avtalsområde.

FS föreslår kongressen

att anse motionen besvarad och

att överlämna motionen med yttrande till avtalskonferensen.

Motion 37

Journalistklubben vid Sveriges Radio

Återhämtning

Gränsen mellan arbete och fritid har suddats ut i och med att våra arbetsverktyg i mångt och mycket finns i våra mobiltelefoner. För många journalister skapar detta en stress eftersom det så enkelt går att arbeta på sin fritid.

Det finns förvisso ett personligt ansvar, men i många fall kräver arbetet insatser utanför arbetstid för att produktionerna ska fungera. Arbetsgivaren säger i och för sig att vi inte ska arbeta på det här sättet, men man sätter heller inte stopp för det.

Utöver detta ser vi också att arbetsgivaren utnyttjar kollektivavtalets begränsningar till max, vi arbetar allt fler röda dagar, kvällar, nätter och morgnar och vi får ständigt höra att det behövs ytterligare anpassningar av kollektivavtalet så att vi kan arbeta ännu fler ob-pass (exempelvis elvakvällars-regeln). Om vi ska hålla och orka med ett helt arbetsliv är det därför av yttersta vikt att begränsningar i arbetstider och möjlighet till återhämtning skärps och värnas.

Vi föreslår kongressen

Att Journalistförbundet i kommande avtalsförhandlingar verkar för skärpta begränsningsregler.

Att Journalistförbundet i andra hand verkar för att de begränsningsregler som finns i kollektivavtalet idag värnas.

Att förbundet verkar för kraftigare begränsningar i närhet samt arbete utanför arbetstid.

FS yttrande över motion 37

I public service-avtalet anges två arbetstidsformer, normalarbetstid och produktionsarbetstid. Normalarbetstiden förläggs enbart dagtid måndag till fredag med ett genomsnitt om 39 timmar och 10 minuter per helgfri vecka. Produktionsarbetstid innebär att arbetstiden kan förläggas alla dagar på året med ett genomsnitt om 36,5 timmar per sjudagarsperiod, oberoende av infallande helgdagar.

Produktionsarbetstid innebär således att medarbetarna kan schemaläggas när som helst på dygnet, vilken dag som helst på året - vilket ställer krav på begränsningar. Public service-avtalet innehåller i dag både staket, i form av uttryckliga begränsningsregler, och mjukare regleringar genom skrivningar om att medarbetarna så långt det är möjligt själva genom samråd ska kunna förlägga sin arbetstid och att arbetsledningen ska eftersträva enighet.

Arbetsgivarnas ökande krav på flexibilitet och tillgänglighet står dock i ständig konflikt med våra medlemmars behov av återhämtning och möjlighet till en meningsfull fritid. Denna återspeglas inte bara i vardagen på redaktionerna utan också i form av krav från arbetsgivaren i samband med avtalsförhandlingarna om uppluckring av begränsningsreglerna.

Teknikutvecklingen möjliggör att mer arbete kan utföras på distans. Detta kombinerat med förändrat beteende hos publiken driver arbetsgivarna att ställa högre krav på tillgänglig hos sina medarbetare.

Det finns också risk för att det skapas kulturer på redaktionerna där den som alltid är nära premieras medan den som påtalar stress kan få en hämmad löneutveckling och minskade möjligheter till befördran. Forskning vid Karlstad universitet 2009 visade att stress ofta bagatelliseras vid medarbetarsamtal eftersom riskerna med att ta upp stressproblematik upplevs vara för stora. Forskarnas slutsats var att istället för att individualisera problemen genom samtal mellan chef och medarbetare bör man söka mer kollektiva arenor för diskussionen.

Schemalägningsprocessen med dess begränsningsregler och objektiva kriterier är en kollektiv arena som skyddar den enskilde.

Med ökade kunskaper bland medlemmarna om vilka rättigheter de äger har också den enskilde större möjlighet att hävda sin rätt i relation till arbetsgivaren. Exempelvis vid förfrågningar om inhopp med kort varsel eller tillgänglighet under fritid. Där kan klubbarna vara till stor hjälp.

Arbetstiden regleras olika i Journalistförbundets kollektivavtal. I dagspress- och etermedieavtalet, som är områden där arbetsgivarna i hög utsträckning ställer krav på ständig närbarhet och arbete på obekvämlig arbetstid, saknas många av de begränsningsregler som finns inom public service.

Det finns sammantaget goda skäl att se över att regleringarna vad det gäller schemaläggning i avtalen är anpassade efter hur verkligheten ser ut på redaktionerna idag liksom att reglerna är formulerade på ett sätt så de är funktionella och enkla att efterleva.

Samtidigt finns fler sätt att arbeta med frågan om ständig närbarhet vid sidan av kollektivavtalen. Det kan exempelvis handla om kompetensutveckling, forskning och påverkansarbete. Det finns också möjligheter att utifrån befintliga regleringar i kollektivavtalen och arbetsmiljölagstiftningen arbeta för lokala lösningar på respektive företag.

FS föreslår kongressen

att bifalla tredje att-satsen,

att anse första och andra att-satserna besvarade och

att överlämna motionen med yttrande till avtalskonferensen.

Motion 38

Sektionen Område musik, Journalistklubben vid SR

Rättvisa möjligheter till distansarbete

Ett och ett halvt år av pandemi och hemarbete som norm har på många sätt förändrat synen på arbetet och arbetsplatsen. Inom många yrken har det visat sig att många arbetsuppgifter kan utföras lika effektivt hemifrån, inte minst bland journalister. På en fråga som ställdes till alla Sveriges Radios anställda svarade 87 % att de skulle kunna arbeta hemifrån 1–2 dagar eller mer i veckan med bibehållen effektivitet och motivation.

Vissa arbetsgivare öppnar nu för en mer flexibel hållning, där anställda som vill och kan ska kunna arbeta hemifrån, men detta varierar stort mellan olika arbetsgivare och i större organisationer kan det ofta vara upp till den enskilda chefens godtycke om en anställd får arbeta hemifrån.

Distansarbete kan ha flera fördelar – minskade utsläpp tack vare färre onödiga resor, större flexibilitet för den anställde och frigöring av resurser från lokalkostnader. Beslut om distansarbete bör baseras på verksamhetens behov, forskning och medarbetarens önskemål, snarare än på godtycke eller traditioner.

Vi föreslår kongressen

att förbundets linje ska vara att de anställda som vill ska ges stor möjlighet till distansarbete, i den mån verksamheten tillåter.

att förbundets linje ska vara att arbetsgivare bör ha objektiva kriterier för under vilka förutsättningar anställda ska ges möjlighet till distansarbete.

FS yttrande över motion 38

Arbete på distans och från hemmet har under den pågående pandemin gått ifrån att vara en marginalföreteelse till att bli vardag för väldigt många av Journalistförbundets medlemmar. Detta är en stor fråga som kommer att leva kvar. Förbundsstyrelsen delar motionärens bild av att distansarbete kan ha många fördelar men det finns även risker, risker som ökar med omfattningen av distansarbetet. Många utför arbetet ensamma hemma, och de som har sociala kontakter närvarande i form av familjemedlemmar eller liknande kan ändå känna av den sociala distansen från arbetskamraterna. Det kan kännas längre till spontana diskussioner som normalt för arbetet framåt. Distansarbete, särskilt vid ensamarbete, försvårar arbetsgivarens möjligheter att stämna av hur arbetstagaren mår och det finns risk att det tar längre tid innan fysiska och psykiska besvär uppmärksammas. Distansarbete, särskilt hemarbete, kan underlätta för arbetstagaren, men kan också suddas ut gränserna mellan arbete och fritid.

Det är därför mycket viktigt att inställningen till distansarbete och dess omfattning prövas utifrån de lokala förutsättningarna på klubbnivå. Det är klubbarna som har den lokala förhandlingsrätten (§ 21, mom. 2, Journalistförbundets stadgar) och bäst känner de lokala förhållandena. Det är också viktigt att det är tydligt under vilka villkor arbetet utförs.

Journalistförbundet har på central nivå under året arbetat intensivt med frågan om hur distansarbete ska organiseras och hur man säkrar en god arbetsmiljö för arbetstagarna. Genom samråd med Arbetsmiljöverket och deltagande i arbetsmiljögrupper och -nätverk har förbundet haft möjlighet att påverka både regelverk och praxis i frågan. Genom PTK och Afa försäkring har vi även varit med och fördelat anslag till forskning om distansarbete hos tjänstemän. Vidare har Journalistförbundet varit delaktigt i framtagandet av PTK:s rekommendationer om distansarbete, som syftar till att underlätta ett förebyggande arbetsmiljöarbete i samverkan på arbetsplatser där arbete på distans förekommer.

När det gäller frågan om likabehandling och eventuellt godtycke i arbetsgivarnas beslut kring vilka och i vilken utsträckning medarbetare ges möjlighet till distansarbete, anser förbundsstyrelsen att man får förutsätta att

rådande lagstiftning och praxis följs. Om så inte är fallet kan klubbarna använda sig av medbestämmandelagen och begära förhandling, i förekommande fall för brott mot diskrimineringslagen, eller begära utredning om kränkande särbehandling.

Avslutningsvis vill förbundsstyrelsen påminna om det europeiska ramavtalet om distansarbete som de centrala parterna i Sverige rekommenderar sina medlemmar att utgå från vid utformningen av avtal eller lokala överenskommelser. Ramavtalet är inte heltäckande men innehåller många delar som såväl arbetsgivare som arbetstagare kan ha som riktmärke när dessa frågor diskuteras i laga ordning. Om möjligheten till distansarbete utökas kan effekten bli att redaktionerna får färre arbetsplatser då inte alla är på plats samtidigt. Ett alternativ till distansarbete kan därför istället vara att lyfta frågan om glesare möblering.

Förbundsstyrelsen anser som sagt att det är de lokala parterna som bäst känner sin verksamhet och kan se vilka möjligheter för distansarbete som finns, men ser ett värde i att frågan diskuteras på avtalskonferensen.

FS föreslår kongressen

att anse motionen besvarad och

att överlämna motionen med yttrande till avtalskonferensen.

Motion 39

Journalistklubben vid SVT

Arbetstidsförkortning vid produktionsarbetstid i public service-avtalet

Allt fler arbetspass förläggs numera på ytterkantstider och de signaler vi får är att den utvecklingen kommer att fortsätta i takt med att publikens medievanor ändras.

Många medarbetare har redan en situation med hög generell arbetsbelastning och långa schemalagda arbetsdagar ihop med en förväntan om att kunna växla upp eller jobba extra vid nyhetslägen.

Vi ser inte att det är rimligt att fortsätta schemalägga medarbetare som växlar mellan tidig morgon, sen kväll och täta helger på full heltid. Måttet för produktionsarbetstid är i dag 36,5 h i veckan. Veckoarbetstiden är förkortad eftersom medarbetarna inte har ledigt på röda dagar men ingen kompensation ges i tid för den belastning det innebär att växla mellan tidig morgon och sen kväll.

Detta, tillsammans med ett frekvent trixande med schemalaggningsen för att det aldrig ska uppstå minustid i kvartalsarbetstiden, skapar oförutsägbara scheman. Att gå på en särskild rull som är möjlig att lära sig utantill hör till ovanligheterna på många redaktioner. På dessa scheman är också möjligheten att kompa ut efter hög arbetsbelastning liten.

Vi anser att det är nödvändigt med en reglering av arbetstidsmättet för produktionsarbetstid.

Vi föreslår kongressen

att kräva en generell sänkning av den genomsnittliga veckoarbetstiden för alla på produktionsarbetstid inom public service, alternativt att arbete på ob-tider räknas högre i kvartalsarbetstiden.

FS yttrande över motion 39

En justering av arbetstidsmättet för den som gick på "vaktlista" gjordes i slutet av 80-talet från 38 timmar till 36,5 timmar per sjudagarsperiod, oberoende av infallande helgdagar.

Arbetstidsformen har justerats något sedan dess och kallas idag produktionsarbetstid. Men även om arbetet idag i högre utsträckning än då förläggs med hög grad oregelbundenhet och oftare på helger, kvällar, nätter och tidiga morgnar är arbetstidsförkortningen på samma nivå nu som för tre decennier sedan.

Nattarbete och oregelbundna arbetstider är välkända hälsorisker. Dels kan det fysiska välmåendet påverkas med risk för sömnstörningar, stress, hjärt-kärlsjukdomar, diabetes och förtida död. Men också den psykiska hälsan kan påverkas negativt om arbetstiderna begränsar det sociala livet och hämmar känslan av att ha en meningsfull fritid.

Av dessa skäl ska arbetsgivaren redan idag enligt public service-avtalet vid schemalaggningsen

- prioritera att förlägga arbetstiden till vardagar
- så långt det är möjligt tillgodose medarbetarnas behov och intressen
- ge medarbetarna möjlighet att påverka arbetstidens förläggning genom inbördes samråd
- sträva efter att uppnå enighet med berörd medarbetare och/eller facklig företrädare.

För att i ökad utsträckning tillgodose medarbetarnas behov av förutsägbarhet och framförhållning vad gäller arbetstidens förläggning ska schemat enligt Public service-avtalet läggas i två steg. I den första etappen ska ett övergripande schema läggas gällande produktionsprojekt, produktionsveckor och övriga kända produktionsförutsättningar under det kommande kvartalet. I etapp två ska

arbetstider och veckovila schemaläggas löpande med 28 dagars varsel. Men i den mån det är möjligt ska preciseringarna i etapp två göras redan under etapp ett. Det finns alltså goda möjligheter för journalistklubbarna att ställa krav på att arbetsgivaren senast 28 dagar före varje kvartal ska kunna presentera ett schema där enskilda medarbetare ska kunna se vilka arbetspass de förväntas arbeta på. Därefter har arbetsgivaren fortfarande möjlighet att göra ändringar med minst 28 dagars varsel.

Också arbetsmiljölagstiftningen ställer krav på arbetsgivaren att organisera verksamheten på ett sätt som inte innebär hälsorisker.

Med detta sagt konstaterar förbundsstyrelsen att behovet av arbetstidsförkortning med hänsyn till exempelvis nattarbete och/eller oregelbunden schemaläggning med höga inslag av arbete på obekvämt arbetstid kvarstår och det finns därför skäl att se över möjligheten att hitta nya avtalslösningar för detta.

FS föreslår kongressen

att anse motionen besvarad och

att överlämna motionen med yttrande till avtalskonferensen.

Motioner om lön och övriga avtalsvillkor

Motion 40

Nordvästra Skånes journalistklubb – Helsingborgs Dagblad

Utvärdera löneavtalen – reallönelyft till alla medlemmar

Den här motionen påminner starkt om den vår klubb lämnade in till kongressen 2018. Den motionen fick ett svar och skickades sedan till avtalskonferensen. Hanteringen har vad vi kan se inte lett till någon förändring i enlighet med motionens förslag samtidigt som vi upplever att många klubbar delar vår uppfattning. Vi återupprepar därför våra krav och vill att motionen avgörs på kongressen – inte av avtalskonferensen.

Journalistförbundets löneavtal följer liksom alla andra avtal industrins så kallade märke. Hit men inte längre. Det har ofta inneburit att lönerna totalt sett stigit lika mycket eller något mer än inflationen. Om alla får så mycket som de bidrar med till potten bibehåller man sin reallön, sin köpkraft. Men med individuella löner får Kalle reallöneökning medan Lisa, Per och Linda får en reallönesänkning. Ett sätt att motverka det är generella påslag. Alltså att alla ska vara garanterade en viss ökning i kronor. Man kan också tänka sig att utmana märket. Vi efterlyser en utvärdering av vad de senaste årens löneavtal har gett den enskilde medlemmen.

Vid förra kongressen svarade förbundsstyrelsen bland annat:

”I och med att löneprocessen nu är avtalstext sätter det press på arbetsgivaren att ”sköta sig” vad gäller utvecklingssamtal, lönesamtal och att upprätta åtgärdsplaner för medarbetare som halkar efter i löneutvecklingen. Men villkoret för att få Medieföretagen att gå med på att göra om löneprocessen till avtal var att individgarantin togs bort. Förhandlingsdelegationen gjorde i det skedet bedömningen att få löneprocessen som avtalstext, med de tvingande skrivningar som finns där, var viktigare än en individgaranti och att det på sikt kommer att leda till en mer rättvis lönesättning.”

Här kan man först konstatera att vi i avtalet har betalat för att få ett lönesystem som ytterligare befäster ett upplägg som arbetsgivaren vill ha. De generella påslagen är borta.

Vidare tror förbundet att om vi alla bara utbildas i processen så ska den i sig ska leda till rättvisa löner och reallöneutveckling. Vi delar inte denna tro.

Man får inte heller glömma att vi helt saknar maktmedel när de sifferlösa avtalen når ut på arbetsplatserna. Fredsplikt råder när vi ska övertyga arbetsgivaren om en juste fördelning av löneutrymmet.

Vi föreslår kongressen

att förbundet utvärderar de senaste årens löneavtal med syftet att för framtiden arbeta för avtal som ger varje medlem reallönelöft.

•att förbundet granskar lönesystemet i sin helt. Påslagen är idag helt individuella. Har det gett medlemmarna vad som utlovades?

FS yttrande över motion 40

Se nedan, gemensamt yttrande över motionerna 40–42.

Motion 41

Hälsingesektionen/BNL-klubben

Ny modell för lönesättning

För att potten i en lönerrevision ska räcka till att premiera vissa medlemmar med ett högre lönepåslag, får ett stort antal medlemmar ett lägre påslag än vad de bidrar med. Ett stort problem uppstår när samma medlemmar år efter år får ett så lågt påslag att det i praktiken innebär en reallönesänkning – trots att de medlemmarna enligt arbetsgivaren uppfyller målen och i grunden gör ett bra jobb.

Inom Bonnier News Local (fd Mittmedia) har merparten av medlemmarna år efter år fått lönepåslag som i praktiken gett reallönesänkningar. Det har till och med hänt att medlemmar haft så dålig löneutveckling att de halkat ner under minimilönen. Arbetsgivaren har valt att premiera ett fåtal rikligt, på bekostnad av en besviken majoritet. Vi anser att arbetsgivaren missbrukat den individuella lönesättningen. Det måste bli stopp för detta!

Vi anser därför att lönemodellen i avtalet behöver förnyas och förbättras, väl medvetna om att det är en svår nöt att knäcka. Men på något sätt måste vi förhindra att arbetsgivaren år efter år kan ge våra medlemmar reallönesänkningar och att väldigt många medlemmar år efter år blir besvikna och får mindre än vad de bidrar med till potten.

Det finns flera tänkbara vägar. Det kan göras genom ett garantibelopp eller trappa (årligen eller efter ett visst antal års anställning eller vid en viss uppnådd ålder), att arbetsgivaren tvingas skjuta till utanför pott för att premiera ett fåtal. Eller kan en förändring åstadkommas genom någon form av spärr som till exempel förhindrar en medlem att få väldigt låga påslag mer än till exempel tre år i rad – eller någon annan förändring. Vilka förändringar som är bäst låter vi vara osagt i denna motion. Det är upp till diskussion och förhandling hur detta ska förenas med en individuell lönesättning baserad på prestation. Självklart kan målet nås med en kombination av olika åtgärder.

Det viktiga är att medlemmarnas möjlighet till en god löneutveckling förbättras. Att de garanteras en rimlig löneutveckling mer i nivå med löneavtalens värden. Att arbetsgivaren förhindras att "missbruka" den individuella lönesättningen.

Vi föreslår kongressen

att förbundet ska verka för en lönesättningsmodell som över tid ger medlemmarna en mer jämlik löneutveckling.

FS yttrande över motion 41

Se nedan, gemensamt yttrande över motionerna 40–42

Motion 42

Journalistklubben vid Sveriges Radio

Högre journalistlöner

Mediebolagen har under många år haft lätt att hitta journalister, många har velat söka sig till yrket. Vi har kort sagt varit dåliga på att skapa arbetskraftsbrist i journalistbranschen.

Detta har lett till mycket liten löneglidning. På Sveriges Radio ser vi att lönerna har ökat, men inte mer än vad kollektivavtalet kräver. Vi ser i vår lönestatistik att löneglidningen är i stort sett obefintlig. Det är också vad vi hör när vi pratar med våra medlemmar, det är väldigt svårt att höja sin lön annat än vid lönerevision. Och i lönerevisionen ges i regel inte en krona utöver den kollektivavtalade nivån.

Vi har alltmer börjat märka att lönerna är låga på Sveriges Radio jämfört med andra arbetsgivare som konkurrerar om samma arbetskraft, till exempel myndigheter och företag som söker kommunikatörer. Men också andra mediebolag. För Sveriges Radios del ligger SVT närmast till hands att jämföra med. Utanför storstäderna ligger ofta den lokala SR-kanalen ofta 3–5000 kronor under i medianlön jämfört med den lokala SVT-kanalen, även i storstäderna finns en skillnad till SR:s nackdel.

Vi ser att vårt företag förlorar kompetent personal till andra arbetsgivare på grund av lönerna. Vi har inget emot att folk byter jobb, men vi vill inte att lönen ska vara orsaken till det. Det händer också att personer tackar nej till jobb på SR på grund av låga löner.

Men det är inte bara på Sveriges Radio som journalistlönerna behöver höjas, vi gissar att det ser ut ungefär likadant på många mediebolag.

Journalistklubben på Sveriges Radio vill därför att lönefrågan sätts i fokus i vårt förbund. Vi behöver fråga oss både hur vi kan driva lönefrågan i våra klubbar mot våra arbetsgivare. Men också vad som kan göras genom kollektivavtalsförhandlingar. Och fråga oss hur vi kan sätta press på arbetsgivarna. Vi är beredda att ta till stridsåtgärder som t ex strejk.

Vi tycker att vi i Journalistförbundet borde prata vidare om detta. Vilka krav bör vi ställa? Hur ska vi se till att lönefrågan märks?

Därför tror vi också att det vore bra om vi tar gemensamma tag, till exempel i form av en arbetsgrupp med Journalistförbundet och klubbar från olika mediebolag som tar fram fakta och förslag som syftar till att höja lönenivåerna för journalister. Tillsammans skulle vi kunna titta på saker som lönestatistik och hur vi kan påverka arbetsgivare i lönefrågan.

Det vore exempelvis rimligt att ingen ska tjäna under 30.000 kr och att personer med mer än tio år i yrket inte ska tjäna mindre än 35.000 kr.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet stärker arbetet för att verka för högre löner för journalister

FS yttrande över motionerna 40, 41 och 42

Lön och lönesättning är en av förbundets absolut viktigaste frågor och engagerar många medlemmar. Det är av största vikt att förbundet ser över vad som inte fungerar i kollektivavtalen utifrån de signaler vi får från medlemmar och journalistklubbar för att försöka åstadkomma nödvändiga förändringar. Lönerna påverkas dock inte endast av regleringen i våra kollektivavtal utan också av andra faktorer i vår omvärld.

Inom EU finns förslag om att införa minimilöner vilket, om det blir verklighet, riskerar att fungera som ett tak för lönerna och som sannolikt skulle ligga på en lägre nivå än vad våra lägsta löner i kollektivavtalen gör idag. Den svenska modellen innebär att det är fack och arbetsgivare som kommer överens om lön genom kollektivavtal och att löner inte regleras i lagstiftning. Det pågår ett stort påverkansarbete både från TCO, PTK, LO, Saco och Svenskt Näringsliv för att direktivet ska utformas på ett sådant sätt att det inte får negativ inverkan på vår modell för lönesättning i Sverige.

Reallönen är ett mått på hur mycket man kan köpa för sin lön. Reallöneutvecklingen är beroende av inflationen och bestäms inte endast av den procentuella lönehöjningen i kollektivavtal utan beräknas genom att man drar bort inflationen. En individgaranti innebär inte att varje medlem är garanterad en reallöneutveckling.

Under många år innebar inflationen att arbetstagare inte fick reallöneökningar trots höga avtalade löneökningar i kollektivavtalen. Lönebildningen bidrog till ytterligare ökad inflationstakt. Det ledde i slutet av 90-talet fram till en modell där industriavtalet sedan dess har en normerande verkan för löneökningarna och sätter det så kallade "märket" på hela den svenska arbetsmarknaden. Att det är just industriavtalet som är normerande för alla arbetstagare på svensk arbetsmarknad hänger ihop med att det är den bransch som anses mest konkurrensutsatt. Modellen ifrågasätts dock från flera olika håll både på den fackliga sidan och från arbetsgivare. Efter en lång tid med omstrukturering och dålig lönsamhet i journalistbranschen är bedömningen att det så kallade "märket"

ändå tjänat oss ganska väl då det inneburit att förbundets medlemmar fått samma procentuella lönehöjningar som andra arbetstagare på svensk arbetsmarknad. I journalistbranschen har tidigare funnits ett överutbud av arbetskraft och branschen har genomgått ett generationsskifte där äldre och i många fall mer välbetalda medarbetare inte längre finns kvar på arbetsplatsen vilket kan vara faktorer som påverkat journalisters löneutveckling i förhållande till andra grupper.

Individuell lönesättning med individgarantier infördes i Journalistförbundets avtal när lönetrappan inte längre ansågs vara ett system som gav medlemmar en önskad löneutveckling och därför avskaffades efter en medlemsomröstning på 1990-talet. Lönestagnation och dålig löneutveckling upplevdes dock även fortsatt som problem av medlemmar. I syfte att försöka åstadkomma en bättre fungerande lönesättning på redaktionerna, där det inte enbart handlar om att fördela lönepotten och där arbetsgivaren ska kunna förklara lönesättningen för medarbetarna, infördes löneprocessen som rekommendation 2013. Därefter tog Journalistförbundet steget att införa löneprocessen som bindande avtalstext 2016.

För att få in löneprocessen som avtal, och inte endast som en rekommendation, med krav på utvecklingssamtal, lönesamtal och upprättande av åtgärdsplaner för medarbetare som halkar efter i löneutvecklingen, ställde förbundets motpart Medieföretagen krav på att individgarantierna skulle tas bort. Bedömningen i förhandlingsdelegationen var att dessa tvingande skrivningar var viktigare än individgarantier för att få till stånd en fungerande löneprocess där det finns förutsättningar för att lönekriterierna är kända för alla medarbetare och där medlemmen har en möjlighet att förstå för vad som krävs för att få en högre lön.

Att få till stånd en väl fungerande löneprocess förutsätter att både arbetsgivare och journalistklubb lägger ned både tid och kraft för att processen ska fungera i alla delar. Löneprocessen är också förhållandevis ny i våra kollektivavtal. Förbundet anser att partsgemensamma utbildningar, där både fackliga förtroendevalda och chefer deltar är viktiga, inte minst för att det är en fördel om det är arbetsgivarorganisationen som talar om för chefer vilka krav som ställs på dem för att få till stånd en fungerande process.

Därmed inte sagt att det är tillräcklig med utbildning, löneprocessen kan också behöva utvecklas och förbättras i olika delar. I 2020 års avtalsförhandlingar föreslog Journalistförbundet förändringar i avtalet som bland annat syftade till att stärka de lokala parternas roll och att tydliggöra behovet av ett ordentligt arbete med lönestrukturen.

Förbundsstyrelsen ser att det finns behov av ett utvecklingsarbete gällande kollektivavtalen och där det är naturligt att även utvärdera löneavtalen och löneprocessen. Med anledning av första att-satsen i motion 40 föreslår förbundsstyrelsen att de senaste årens löneavtal ska utvärderas och att resultatet läggs fram till avtalskonferensen. Vilka krav som kommer ställas i avtalsförhandlingarna 2022 gällande förändringar i löneavtalet är dock en fråga för avtalsdelegationen att ta ställning till.

FS föreslår kongressen

att uppdra åt förbundsstyrelsen att utvärdera de senaste årens löneavtal,

att bifalla att-sats 2 i motion 40,

att anse motionerna 41 och 42 besvarade,

att avslå att-sats 1 i motion 40 och

att överlämna motionerna 41 och 42 med yttrande till avtalskonferensen.